Ніва

ISSN 0546—1960
ІНДЭКС 36671

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 7 (1605) ГОД XXXII БЕЛАСТОК, 15 ЛЮТАГА 1987 г. ЦАНА 12 зл.

Кадр з фільма „Над Нёманам". Юсціна Карчынская (Івона Паўляк) і Ян Багатыровіч (Адам Мар'янскі).

Раман Элізы Ажэшка „Над Нёманам" прыналежыць да „залатога фонда" польскай літаратуры. Спаўняецца якраз сто гадоў ад напісання гэтага твора.

Усё пачалося так. Лета 1886 года Эліза Ажэшка правяла ў маёнтку Мяневічы, што на Гродзеншчыне, у наднёманскім краі. У лісце да аднаго з найбольш давераных сяброў, па прозвішчу Мает, яна паведамляла:

„Два месяцы знаходжуся я ўжо на вёсцы. Спачатку тут я нічога не рабіла, толькі поўнымі грудзьмі дыхала чыстым паветрам і захаплялася прыгажосцю летняй пагоды ды вясковай цішыні. Мінула, аднак, ужо некалькі тыдняў, як сабралася я пісаць вялікі двухтомны раман, які назаву „Над Нёманам".

Гэты раман узнік „па заказу". Заказчыкам быў рэдактар „Тыднёвіка Паўшэхнага", Мар'ян Гавалевіч, які два гады раней наведаў пісьменніцу ў Гродне і дагаварыўся з ёю, што слаўны тады ўжо аўтар звыш сарака літаратурных твораў напіша *„раман пра жыццё вясковых абывацеляў і засцянковую шляхту"*, як паведамляў ён сваім чытачам позняй восенню 1884 г. Значыць, пісьменніцы спатрэбілася амаль два гады, каб сфармаваўся канчатковы вобраз гэтага эпічнага твора пра сучасныя ёй справы і праблемы. Вялікі ўплыў на змест „Над Нёманам" мела знаёмства Элізы Ажэшка з уласнікам маёнткі Мяневічы — Янам Каменскім, актыўным удзельнікам паўстання 1863 года, якое на беларуска-літоўскіх землях было апавешчана не ў студзені, як у Польшчы, а 3 сакавіка таго ж года. Я. Каменскі ад імя паўстанцкага Нацыянальнага ўрада выконваў абавязкі цывільнага начальніка ў Гродзенскім павеце. Эліза Ажэшка — сама актыўная ўдзельніца гэтага ж паўстання (была сувязною дыктатара Траўгута і санітаркай) — здаўна добра ведала Я. Каменскага і ўсю яго сям'ю. І вось пасля звыш 20-гадовай ссылкі ў Сібір, Я. Каменскі вярнуўся ў свае Мяневічы, дзе па вялікім пажары Гродна ў 1885 годзе, лета праводзіла таксама і яна, Эліза Ажэшка. У час супольных успамінаў ажывалі дні паўстання.

Ужо пасля двух месяцаў працы над гэтым раманам, 9 кастрычніка 1886 года Э. Ажэшка зноў (ужо з Гродна) паведамляла таму ж Маету:

„Раман будзе трохтомны і, калі не прыгожы, дык прынамсі поўны рэчаў вельмі новых. Галоўная крыніца яго асновы — гэта паўстанне 1863 года..."

Праца спорылася. З пачаткам 1887 года (значыць, роўна сто гадоў таму назад) са зместам рамана „Над Нёманам" штотыдзень (на працягу ўсяго года) знаёміліся чытачы найбольш тады папулярнага сярод польскай інтэлігенцыі **„Тыднёвіка Ілюстраванага"** (выйшла, што не „Паўшэхнага", ад заказу якога ўсё і пачалося). Першае кніжнае выданне гэтага трохтомнага рамана паявілася ў пачатку 1888 года. Э. Ажэшка вельмі клапацілася пра гэта. Свой твор яна лічыла падарункам, прысвечаным на 25-ыя ўгодкі Студзеньскага паўстання. За кароткі час (на працягу двух гадоў) чытачы раскупілі аж тры чарговыя выданні гэтага рамана. Чацвёртае выданне забараніла царская цэнзура, якой не падабаўся поспех гэткай эпапеі пра патрыятызм ды свабодалюбівыя імкненні польскай грамадскасці. Раман Э. Ажэшка крытыкі і гісторыкі літаратуры часта супастаўляюць з „Панам Тадэвушам" — нацыянальнай эпапеяй у вершах А. Міцкевіча.

І вось цяпер, напярэдадні 125-ай гадавіны Студзеньскага паўстання 1863 г., пабачылі мы „Над Нёманам" у новым увасабленні — на экране кіно, у каляровым фільме. Зрабіў гэта рэжысёр Збігнеў Кузьмінскі, чалавек, здаецца, не менш Э. Ажэшка закаханы ў прыгажосць наднёманскага краю, з глыбокай ве-

(Працяг на стар. 6)

ВЫСТУПАЮЦЬ АМАТАРЫ

Галоўнае праўленне БГКТ, рэдакцыя тыднёвіка „Ніва" і праўленні аддзелаў БГКТ, па прыкладу мінулых год, арганізавалі ў 1987 годзе для членаў і сімпатыкаў БГКТ конкурс „Беларуская песня-87" і агляд аматарскіх тэатральных калектываў. У сувязі з гэтым ГП звярнулася з сардэчнай просьбай узяць удзел у арганізацыі гэтых культурных імпрэз да Аддзела культуры і мастацтва Ваяводскай управы ў Беластоку, Ваяводскага дома культуры і Ваяводскага праўлення ТППР, ВП ЗСМП, ВП ЗМВ, Ваяводскага саюза сельскагаспадарчых кааператываў і Ваяводскага саюза сялянскіх кааператываў і арганізацый сялян, РСВ „Прэса", Ваяводскага пагаднення прафсаюзаў, Сполэм, Дамоў культуры ў Беластоку, Бельску Падляшскім, Гайнаўцы, Сямяцічах, Саколцы і Дуброве. Усе гэтыя арганізацыі абяцалі фінансавую падмогу, транспарт і прапаганду імпрэз сярод сваіх працаўнікоў і падначаленых секцый. Юзэф Сыкульскі, намеснік старшыні прафсаюзаў, абяцаў даць месца на інфармацыі аб дзейнасці БГКТ у сваім бюлетэні.

Мэта аглядаў — распаўсюджанне аматарскай мастацкай дзейнасці, папулярызацыя народных і сучасных беларускіх песень, папулярызацыя тэатральнага мастацтва, вылаўліванне таленавітых адзінак.

У аглядзе „Беларуская песня-87" бяруць удзел салісты і калектывы вакальныя і вакальна-інструментальныя — ад дуэтаў да актэтаў (у выпадку, калі ў калектыве больш, чым 8 асоб, ён можа прымаць удзел на такіх жа ўмовах). Узрост удзельнікаў — ад 14 год (уключна з моладдзю з сярэдніх школ). Удзельнікі падрыхтоўваюць дзве беларускія песні (фальклорныя ці сучасныя) і спяваюць іх на аглядзе. Лаўрэаты папярэдніх аглядаў не могуць паўтараць рэпертуару. Агляд — двухступенны. Раённыя агляды ў Бельску, Гайнаўцы і Сямяцічах адбудуцца ўжо 15 лютага. Цэнтральны агляд пабачым 28 лютага (субота) і 1 сакавіка (нядзеля). Калектывы з Варшавы і Гданьска выступаць будуць на цэнтральным аглядзе. Агляд праводзіцца ў катэгорыях:

— аўтэнтычная фальклорная песня,

— апрацаваная фальклорная песня (без акампанементу),

— апрацаваная фальклорная песня (падрыхтаваная з інструктарам),

— сучасная песня (без інструктара),

(Працяг на стар. 6)

АБ УЗБАГАЧЭННІ (2)

Зразумела, што дабрабыт у Народнай Польшчы не мае татальнага характару. Нямала ў нас людзей, якія з тых ці іншых прычын жывуць бедна. А якія гэта прычыны? Розныя. Самотнасць, хваробы, старасць. І гэта, так сказаць, фактары аб'ектыўныя. Але можна было б у многіх выпадках гаварыць аб суб'ектыўных, да якіх трэба было б аднесці: п'янства, абыякавасць, незараднасць. Многія людзі, асабліва маладыя, мучацца з прычыны, што не маюць кватэр, і, як вядома, перспектывы ў гэтай галіне даволі песімістычныя. Мяне асабіста агортвае боязь. Звязана яна з маімі сумненнямі, ці ўдасца ў нас утрымаць дасягнуты ўзровень жыцця. На чым грунтуецца мой песімізм? На многіх момантах.

Па-першае, у Польшчы назіраецца значны, даволі высокі дэмаграфічны прырост. Па-другое, зямлі — нашай найважнейшай карміцелькі — не толькі не прыбывае, а наадварот, з кожным годам, а нават з кожным днём меншае. Па-трэцяе, якасць працы ў нашай краіне, якая магла б кампенсаваць вялікі прырост і ўбыткі зямлі, у нас вельмі нізкая. Па-чацвертае, як вядома, Польшча вельмі моцна задоўжаная і, хацелі сплаціць даўгі, мусіла б многае аднімаць ад рота ва ўласных грамадзян. Па-пятае, з кожным годам усё болей вычэрпваецца сыравіна і некаторай увогуле ўжо не будзе праз некальк дзесяткаў гадоў. Па-шостае, насуперак легендзе аб тым, што Польшча вельмі багатая сыравінай, у сапраўднасці наша краіна пазбаўлена найбольш перспектыўных сыравін: нафты, жалезнай руды і газу. Па-сёмае, развіваюцца ў нашай краіне няшчасці, як алкагалізм, наркаманія, камбінатарства, злачынства.

Мог бы хтосьці сказаць, што ёсць краіны ў свеце, намнога бяднейшыя сыравінай, чым Польшча, а стварылі магутную прамысловасць і сёння цэламу свету дыктуюць гаспадарчыя варункі. І гэта праўда. Ёсць такія краіны. Такой краінай з'яўляецца, напрыклад, Японія. І здавалася б, што можа быць прасцейшае? Узяць прыклад з Японіі! Увесці ў жыццё яе метады — і вырашацца ўсе нашы праблемы. Зрэшты, некалькі гадоў таму назад быў у нас адзін такі пан. Імкнучыся пераліцытаваць Герка, які сказаў, што збудуе другую Польшчу, ён абяцаў збудаваць другую Японію. Вядома аднак, што ўсё гэта толькі наіўныя казачкі. Чаму? Таму, што ніхто з нас нияздольны да такой самаахвярнасці і дысцыпліны, да якой здольныя японцы. Прывяду толькі адзін прыклад. У багатай сёння Японіі сярэдні водпуск рабочага раўняецца пяці-сямі дням у год, а канікулы дзяцей — два тыдні ў год. Многія рабочыя, зрэшты, не бяруць водпуску ўвогуле. Ці ўяўляем, што было б у нашай краіне, калі б урад ці прафсаюз запрапанаваў нашым рабочым пяцідзёвы водпуск? Я сабе гэтага не ўяўляю.

Не ведаю, ці ўсе памятаюць тое, што некалькі гадоў, калі стан нашай гаспадаркі быў яшчэ горшы, чым сёння, нашаму ўсяму грамадству, па-за сялянамі, былі дадзены перапынак у рабоце, які працягваўся адзінаццаць дзён. Праўда, многія дні з гэтага перапынку былі як бы адпрацаваны. Ці можна аднак адрабіць страты гаспадаркі, якая была затрымана аж на адзінаццаць дзён? Я асабіста ў такую магчымасць не веру.

І вось, між іншым, з такіх прычын агортвае мяне песімізм, калі гаворым аб будучыні. Ці ёсць выхад? Ці ёсць

(Працяг на стар. 6)

БЯСПЕКА ПРАЦЫ

10 студзеня ў Мінску адбыўся рэспубліканскі сход партыйна-гаспадарчага актыву кіруючых кадраў, які абмеркаваў задачы па ўмацаванню дысцыпліны, арганізаванасці, павышэнню адказнасці ў справе забеспячэння бяспекі на вытворчасці.

Адначасна, што бяспека працы на многіх прадпрыемствах рэспублікі забяспечваецца незадавальняюча. У свядомасці многіх кіраўнікоў укаранілася думка, што з ліквідацыяй ручных і фізічна цяжкіх аперацый бяспека працы ўжо гарантавана. Памылка. Амаль палавіна няшчасных выпадкаў з цяжкімі вынікамі адбываецца іменна пры эксплуатацыі тэхнічна складанага абсталявання. Рэзкай крытыцы падвергся Дзяржаграпром рэспублікі. У большасці яго гаспадарак дрэнна наладжана інструктаванне і абучэнне работнікаў, нізкая арганізацыя і дысцыпліна працы. Сур'ёзную заклапочанасць выклікае стан спраў з забеспячэннем бяспекі на аўтамабільным, чыгуначным і авіяцыйным транспарце. Асноўныя прычыны аварый — нізкая дысцыпліна, грубыя парушэнні правіл руху, п'янства.

НАРОДНЫ КАНТРОЛЬ

На пашыраным пасяджэнні Камітэта народнага кантролю БССР падкрэслівалася, што камітэт, яго органы на месцах яшчэ недастаткова актыўна перабудоўваюць сваю дзейнасць, не ў поўнай меры забяспечваюць пастаянны, дзейсны кантроль за выкананнем планаў развіцця навукова-тэхнічнага прагрэсу, удасканаленнем работы апарату кіравання, валакіты і папераворчасці, ведамаснага падыходу. Недастаткова вядуць барацьбу з парушэннямі дагаворнай дысцыпліны, выпускам няякаснай прадукцыі.

У БРЭСЦКІХ ТКАЧОЎ

Электроніка прыйшла на дапамогу ткачам Брэсцкага вытворчага дывановага аб'яднання. Сумесна са спецыялістамі фірмы „Тэкстыма" (ГДР) работнікі прадпрыемства ўвялі ў дзеянне першы рапірны ткацкі станок. У ім аўтаматызавана большасць працэсаў, а прадукцыйнасць у паўтара раза вышэйшая, чым у тэхнікі ранейшых канструкцый. Агрэгаты простыя ў абслугоўванні і доглядзе, забяспечваюць разнастайнасць дывановых узораў, высокую якасць вырабаў і працуюць практычна бясшумна.

Цяпер у аб'яднанні манціруецца яшчэ пятнаццаць такіх машын, што дазволіць без павелічэння колькасці ткачоў павысіць выпуск дабротных вырабаў, знізіць сабекошт прадукцыі.

НОВАЯ БАЛЬНІЦА

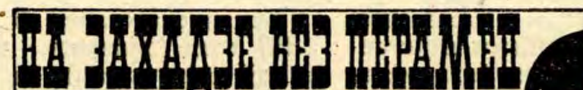
У вёсцы Гарадок — цэнтральнай сядзібе калгаса імя Калініна — Маладзечанскага раёна адкрылася ўчастковая бальніца. Механізатары і жывёлаводы змогуць паправіць тут здароўе, прыняць патрэбныя працэдуры. Будынак бальніцы ўзводзіўся з такім разлікам, каб людзі маглі лячыцца і амбулаторна, і стацыянарна. У новай лячэбнай установе будуць захоўвацца не толькі гісторыі хваробы, але і пашпарты здароўя вяскоўцаў. Кожны сельскі працаўнік пройдзе тут комплекснае медыцынскае абследаванне.

АБ СКІДАЛЬСКІХ ГЕРОЯХ

Гродзенскі абласны лялечны тэатр паставіў новы спектакль „Песня аб героях". Ён прысвечаны подзвігу скідальскіх камсамольцаў-падпольшчыкаў, якія гераічна загінулі ў барацьбе з фашысцкімі захопнікамі ў гады Вялікай Айчыннай вайны. П'еса напісана рэжысёрам і акцёрам тэатра Вячаславам Корневым.

БЕЛАРУСКІ ЧАЙ

На беларускі чай запрасілі гараджан і гасцей горада гандлёўцы Віцебска. Чайныя зборы з лугавых і лясных траў, дзікарослых ягад выпусціў мясцовы вінзавод, які поўнасцю змяняе профіль сваёй прадукцыі, як, зрэшты, і сваю назву. Лясгасы вобласці ў летнія месяцы пакпапаціліся аб сыравіне для вытворчасці карыснага для здароўя напітку. 10 тон духмяных збораў са зверабою, чабору, мяты, мацярдушкі, глогу падрыхтуюць сёлета па старадаўніх народных рэцэптах віцебскія майстры.

ЛАЦІНААМЕРЫКАНСКІЯ ПРАБЛЕМЫ

XII сесія савета Лацінаамерыканскай эканамічнай сістэмы (ЛАЭС) прадэманстравала растучую тэндэнцыю да ўмацавання згуртаванасці і адзінства дзеянняў дзяржаў рэгіёна ў выпрацоўцы агульнай пазіцыі па велізарнаму знешняму доўгу.

Знешняя запазычанасць Лацінскай Амерыкі, якая дасягае 380 мільярдаў долараў, сваім паходжаннем у многім абавязана своекарыслівасці міжнародных банкаў і транснацыянальных карпарацый. Яны навязалі рэгіёну гранічна жорсткія ўмовы знешняга фінансавання і выкарыстоўвалі пазыкі для розных роду махінацый, фінансавання ўласных лацінаамерыканскіх філіялаў, вывазу на мясцовы рынак сваёй прадукцыі (у першую чаргу — спажывецкіх тавараў і прадметаў раскошы). У выніку толькі ў выглядзе працэнтаў па прадстаўленых крэдытах краінам Лацінскай Амерыкі трэба выплачваць штогод 35 мільярдаў долараў. Паводле падлікаў ЛАЭС, чысты адток капіталу з рэгіёна ў фінансавыя цэнтры Захаду перавысіў за апошнія 4 гады 100 мільярдаў. На пакрыццё гэтых велізарных выплат ідзе 36 працэнтаў экспартнай выручкі лацінаамерыканскіх краін.

Пытанне ў адносінах да даўгавога цяжару стаіць так: альбо Лацінская Амерыка здолее спыніць гэта жудаснае эканамічнае абяскроўліванне, якое паглынае яе валютныя рэсурсы, альбо яе гаспадарка будзе асуджана на застой і дэградацыю, а мільёны простых лацінаамерыканцаў на далейшае абядненне.

Не менш цяжкім з'яўляецца і прэс гандлёвай эксплуатацыі, якой падвяргаецца Лацінская Амерыка з боку ЗША і іх заходніх партнёраў. Краіны рэгіёна пастаянна нясуць буйныя фінансавыя страты з-за рэзкіх хістанняў цэн на сыравіну і харчовыя тавары, якія складаюць аснову іх экспарту. У 1985 годзе індэкс экспартных цэн знізіўся больш чым на 4 працэнты, што азначае страту прыкладна 4,5 мільярда долараў. Вельмі вострая сітуацыя на сусветных рынках прадуктаў харчавання і сыравіны назіралася і ў 1986 годзе. Велізарныя страты ў апошні час былі нанесены маладым краінам — экспарцёрам нафты ў сувязі з рэзкім зніжэннем цэн на вадкае паліва. Паводле ацэнак ЛАЭС, гэтыя страты могуць скласці ад 70 да 140 мільярдаў. Немалая іх частка прыпадае на долю лацінаамерыканскіх экспарцёраў нафты. Маніпуляцыі міжнароднага капіталу нанеслі вялікія страты Аргенціне, якая пацярпела ад зніжэння цэн на збожжа і мяса, Уругваю — ад зніжэння цэн на воўну. Перу — з-за падзення цэн на гарнарудную сыравіну.

У той жа час лацінаамерыканскім краінам прыходзіцца пераплачваць мільёны долараў у сувязі з тым, што манаполіі ўзвінчваюць цэны на тавары, пастаўленыя імі ў рэгіён. А на шляху рэалізацыі многіх экспартных тавараў рэгіёна: абутку, гатовага адзення, тэкстылю, вырабаў са скуры, чорных металаў — пастаўлены цяжкапераадольныя бар'еры. У 1985-м, напрыклад, удзельная вага рэгіёна ў імпарце ЗША ўпала да рэкордна нізкага ўзроўню — 13,6 працэнта.

Знешні доўг згубна ўплывае на эканоміку лацінаамерыканскіх дзяржаў. Ён прыводзіць да незваротных вынікаў не толькі ў сферы вытворчасці, фінансаў, гандлю. Ад яго пакутуюць бяднейшыя слаі насельніцтва, што натуральна, выклікае масавую незадаволенасць і дэстабілізуе палітычную абстаноўку ў рэгіёне. Знешні доўг даўно перастаў быць проста эканамічнай праблемай.

Л.К.

ПРЫСУТНАСЦЬ

студэнцкая старонка

Як дзядзька Андрэй навучыў свайго швагра Грышу верыць ў Бога

Здарэнне гэта сапраўднае. Усе адхіленні ад праўды вынікаюць з таго факту, што дзядзька Андрэй быў крыху п'янаваты і мог нешта паблытаць, таксама як і запісваючы яго ныя словы. За што, свядомы сваёй віны, прашу ў чытачоў прабачэння.

Аднойчы зімою паехаў я на інспекцыю ў адзін з аддзелаў нашага гэзсу. Снег быў вялікі, дарогі замяло. Паехалі мы санкамі. Інспекцыя як інспекцыя — звычайна. Зацягнулася толькі крыху, так што вяртацца давялося позна ўначы. Ноч была марозная, ясная. Коні ішлі шпарка і толькі снег спяваў пад палазамі.

Было нас двух інспектараў і мой шваrер, Грыша, за фурмана. Грышка на інспекцыі ездзіць нячаста. Ён, непрывыкшы, выпіў крыху замнога. Кіраваў канём, а мы гутарылі на грамадскія тэмы і больш агульныя. Раптам швагер мой загарэўся ў спрэчцы і кажа:

— А Бога на свеце няма!

— Падумай лепш, што гаворыш... — сказаў я.

— Няма тут што думаць. — Няма, — крычыць ён яшчэ галасней. „Што? — думаю сабе — няма?! Ах ты, такі-сякі! То я, хоць маю за сабой сорак гадоў грамадскай дзейнасці ды ў трох партыях быў, але такога злачынства не чуў".

— Няма? — пытаю.

— Няма!

— Аж ты, такі сякі, няма Бога, то і цябе няма на маіх санях! — І бух хама ў снег, у гурбу.

Закапаўся галубчык па самыя вушы: корпаецца, корпаецца і не можа вылезці. — Памажыце вылезці!... — енчыць. А ў міжчасе другі інспектар, Пятро, той што за Панскім Лугам жыве, змарыўшыся, прыснуў крыху.

— А Бог ёсць? — пытаюся.

— Няма... — хрыпіць запітая морда.

— Ну, як няма, то і сядзі ў гурбе, а я паехаў.

— А едзь да д'ябла, свалата праклятая!...

Кроў ува мне ўскіпела ўжо другі раз. Паехаў я. Пад'ехаў пару метраў. Стаў. Пастаяў пару хвілін. „Ах, думаю, ці ж нам, грэшным, развважаць пра Бога? І так праўда калісьці будзе на свеце, а цяпер усё роўна яе няма.

— Вылазь, Грыша, — кажу, — давай памагу табе. Што ж нам дурным, галаву якімісьці сваркамі займаць. Едзем дахаты. Чакаюць жа...

А ён вачыма лыпае і нахабна пытае:

— Ага, пераканаўся, што Бога няма, брат?

— Кінь, Грышка, пазней рассудзім. Давай руку!...

— А я не дам, пакуль ты не паверыш, што няма! — смяецца сабака, задаволены сваёй дурной мовай.

— Так?! Не, брат, я табе не памагу, пакуль ты не паверыш, — кажу.

Усхапіўся я, пабег да саней. Паехаў. „Пакіну, — думаю, — хама. Няхай замерзне...". Але ж апамятаўся. „Не, — думаю, — нельга чалавека губіць, трэба яму дапамагчы".

Вярнуўся я і спакойна ўжо гавару:

— Грыша, скажы, што Бог ёсць, а то не памагу.

— Няма!...

Стаю, чакаю. Доўга. Паўгадзіны мо.

— Ёсць ці няма?

У адказ нічога. Ужо мо і гадзіна прайшла.

— Грышка, ну, скажы, што ёсць, а то, сам бачыш, інакш не магу табе дапамагчы. Пакляўся.

— Няма... — глуха той мне.

Рукі не працягвае і сам не лезе. Зацяўся.

— Грышанька, родны, ну, скажы, што ёсць, а то твая жонка павесіць мяне.

— Адчапіся...

Сядзеў я пры ім дзве гадзіны. Раптам чую:

— Ёсць Бог! Давай руку...

Узрадаваўся я. „Ну, — думаю, — і праўду абараніў, і швагер не змарнаваўся".

А вы думаеце надоўга памагло? Ужо на другі дзень гарлапаніў:

— Няма! Няма!...

„Ну, Бог з табою, — думаю, — прыйдзе і на цябе гадзіна". І сапраўды прыйшла. У гадзіну смерці так сказаў і ўсе чулі:

— Праўду ты казаў, Андрэй. Ёсць Бог...

Справа не варта была б і расказу, каб не тое, што Пецька, другі інспектар, што спаў пакуль мы спрачаліся, замёрз на смерць. Шкада, добры быў хлопец...

Такімі словамі закончыў сваё апавяданне дзядзька Андрэй. Усе памаўчалі, пасумавалі крыху і... выпілі.

Валянцін Сельвесюк

СУСТРЭЧА З ЧЫТАЧОМ

Апошнім часам давялося мне сустрэцца з чытачамі нашай славутай старонкі і пачуць... некалькі крытычных заўваг, на якія я збіраюся адказаць. Нашы чытачы казалі менавіта, што агульны ўзровень „Прысутнасці" ў апошні час панізіўся і пачынаем плясці якуюсьці храновіну, быццам бы не маючы чаго лепшага. А так добра пачалі. Навучаны прыкладам аднаго з маіх старэйшых сяброў, спытаў я пра доказы і тут аж у трох выпадках атрымаў адказ, што доказам на гэта можа быць „Сустрэча са славутым літаратарам" невядомага пакуль што шырэй Іванюка. Наколькі не буду ўваходзіць у спрэчкі наконт поглядаў абагульняючых, то лічу сваім абавязкам, асабліва перад сусветнай літаратурай, выступіць у абарону Іванюка.

Пачну мо з закідаў. Дарэчы, большасць іх была пастаўлена асобай кампетэнтнай, а менавіта чалавекам з філалагічнай адукацыяй і наогул шырокімі ведамі ў галіне гуманітарных навук. Па-першае — прымітыўнае; па-другое — што ўвогуле такое, пра якое аўтар хацеў у ім сказаць; па-трэцяе — ніхто не ведае, у чым справа, бо калі ўжо пішаш намёкамі, то трэба сказаць адразу, што і як, бо так ніхто не разумее; па-чацвёртае — пісалі ў „Прысутнасці" пра сур'ёзныя справы, а тут такое абы-што. Гэта закіды, ад якіх буду бараніць Іванюка і рэдакцыю „Прысутнасці". Аднак, перад тым хачу скласці далікатную дэкларацыю, якая, праўда, пераб'е нам лірычную плынь, але затое буду адчуваць сябе больш упэўненым у далейшым жыцці.

Дэкларацыя

Не лічу „Сустрэчу са славутым літаратарам" вялікім літаратурным дасягненнем, тым не менш уважаю, што ў сваім жанры гэта твор добры, а нават крыху больш чым добры. А ўвогуле чытаецца ён з зацікаўленнем, што павінна быць характэрна для літаратуры наогул. Думка ў ім уласная. Канец дэкларацыі.

Наступае працяг лірычнае плыні. Па-першае — не прымітыўна, па-другое — гэта невялічкі літаратурны твор, жанр якога акрэсліў бы я як мініяцюру гумарыстычнага характару. У ёй апісана было здарэнне, якое само ў сабе заключае нямнога камічнага элементу. Гумар праяўляецца перш за ўсё ў мове твора: арыгінальных словазлучэннях і канструкцыі сказаў. Як вядома, літаратура патрабуе перш за ўсё сюжэта. Наватарскія спробы, якія маглі б гэтаму пярэчыць, закончацца „правалам". Гаворачы інакш, літаратура апісвае нейкае дзе-

(Працяг на стар. 4)

СТУДЭНЦКАЯ СЕСІЯ

ПРЫСУТНАСЦЬ
студэнцкая старонка
Старонку падрыхтавалі: Яўген Вапа, Мікола Ваўранюк, Юрка Ляшчынскі, Валянцін Сельвесюк і Лёнік Тарасэвіч.

У СПРАВЕ ПОМНІКА Ў КНАРАЗАХ

У „Ніве" № 52 ад 28 снежня 1986 г. В. Рудчык піша пра таямнічы помнік на магільніку ў Кнаразах, гісторыю якога яму не ўдалося высветліць.

Разглядаючы інфармацыі, якія аўтар прыводзіць у сваім артыкуле, я прыйшоў да вываду, што гэты помнік пастаўлены ў памяць і падзяку Богу за вылатаванне жыцця цару Аляксандру II, на якога быў замах 25 мая 1867 г. у Парыжы (у Булонскім парку). На год раней, 4 красавіка 1866 г., такі ж самы замах здарыўся ў Пецярбурзе. Пасля абодвух гэтых замахаў, ва ўсіх царквах Расійскай імперыі праціягваліся падзячныя малебны. У шматлікіх прыходах ставілі капліцы, рамантавалі цэрквы, набывалі для іх званы, іконы, падсвечнікі ці іншае літургічнае абсталяванне.

Вось, напрыклад, прыхаджане царквы ў Гарадку на Беласточчыне сабралі 225 руб. 15 кап. і купілі за гэта 4 званы. Быў таксама закуплены ў царкву пазалочаны сярэбраны алтарны крыж за 49 руб. (склаліся на яго: свяшчэннік Скальскі, сяляне Іван Трахімюк і Фёдар Астравецкі, старшыня Гарадоцкай гміны Адам Трахімчук, Анна Канончыкава і гмінны пісар), а селянін Іван Багдановіч ахвяраваў 50 руб. на пабудову новай званіцы пры царкве на могілках. Жыхары Скідаля купілі за суму 127 руб. звон для сваёй царквы. У Целяшах пабудавалі дом для пастарэлых духоўных, калек і сірат. Іконы былі куплены (за суму 1.159 руб.) для бакавых нішаў віленскага кафедральнага сабора.

У бяднейшых прыходах выратаванне ад смерці цара Аляксандра II увекавечвалі, робячы адпаведныя надпісы на валунах або ставячы невялікія, простыя помнікі, вось такія, як у Кнаразах (а найчасцей справа абмяжоўвалася малітвамі). На жаль, гартаючы розныя старыя царкоўныя часопісы, я нідзе не натрапіў на хаця б найменшую нататку пра кнаразоўскі помнік. Мо яе і наогул няма?

Над адным толькі задумваюся: чаму помнік звенчаны такім нетыповым крыжам і чаму надпіс зроблены лацінскімі літарамі? Гэты надпіс неабходна расшыфраваць (бачу тут заданне для Антона Мірановіча з Беластока). Мо тады ўсё высветліцца?

І ўжо пры нагодзе. У Белавежы ў 50-ую гадавіну (1911 г.) адмены прыгоннага права царом Аляксандрам II быў пастаўлены яму помнік (у месцы, дзе цяпер стаіць помнік загінуўшым ад гітлераўскіх злачынцаў). Прастаяў ён усяго 4 гады. Рускія, адступаючы пад націскам нямецкіх войскаў, вывезлі помнік, праўдападобна, у Маскву. Што з ім сталася, гэтага ўжо ніхто ў Белавежы не ведае.

Пётр Байко

Старая хата ў Рагаўцы Сямяціцкай гміны.
Мал. Уладзіслава Петрука.

(Працяг са стар. 3)

СУСТРЭЧА З ЧЫТАЧОМ

янне, або чые-небудзь думкі, ужываючы розныя мастацкія сродкі. Так званая ідэя твора, або, як гаварыў мой настаўнік у ліцэі: „што аўтар хацеў сказаць у вершы" — прыходзіць пазней. А калі аўтар прымервоецца да гэтага з самага пачатку, дык твор найчасцей аказваецца дрэнным, што асабліва часта здараецца крытыкам. Вяртаючыся да Іванюка, дык апісаў ён здарэнне само ў сабе без вытокаў і прагу. Прынамсі ў змесце няма нічога, што пра гэта сведчыла б. Гэта вельмі добра. Але не ўсе аўтары ўмеюць замкнуць у сваім творы нейкую цэласць. Вялікі Чэхаў гаварыў калісьці, што калі ў першым акце мы бачым стрэльбу, якая вісіць на сцяне, то толькі таму, што ў апошнім акце яна выстраліць. Дрэнныя стрэльбы маўчаць увесь час. Такіх стрэльбаў Іванюк не павесіў.

Яшчэ раз звяртаю ўвагу на мову, на яе ёмістасць і гумар. На дакладную апрацоўку ўсіх фразаў. Само здарэнне, незалежна ад таго, ці яно адбылося, ці не, не мае большага значэння. Таму няма зусім сэнсу дашуквацца, хто такі паэт, а хто студэнт Жаба — для літаратуры гэта без значэння. Тым больш, што аўтар не хацеў сказаць нічога асаблівага, а ўжо напэўна болей таго, што сказаў. Праблема, што чытачы не разумеюць эцюд, перастане існаваць, калі перастануць яны імкнуцца яго зразумець.

Адказ на закід чацвёрты. Чаму „Сустрэча са славутым літаратарам" апынулася на „старонках" „Прысутнасці"? Тут папраўбую быць дэмагогам, нягледзячы на тое, што атрымаў у апошні час параду ад вопытнага чалавека не ўжываць гэтага слова наогул. Спытаю менавіта, пра што ў „Прысутнасці" пісаць? Пра студэнцкае жыццё, зразумела. Значыць, атрасіны, балі, рэйды, сустрэчы — яны адбываюцца ўжо шосты год і асабліва не розняцца ад папярэдніх. Надалей яны цікавыя, і сталы элемент нашага жыцця. Пра іх ужо больш трэба інфармаваць, чым пісаць. Трэба пісаць артыкулы, у якіх выказваюцца нараканні на нашыя дрэнныя адносіны да нацыянальнага пытання, а мо палымяныя адозвы тыпу: „Не забывайце роднай мовы...". З бегам часу робіцца гэта трывіяльным, а мо нават і смешным.

Літаратурнае жыццё з усімі яго праявамі: анекдотам, эксперыментам ці мастацкім жартам — гэта нармальнае жыццё ў нашым выпадку, у выпадку невялікай групы людзей, для якіх беларускасць — гэта справа штодзённая, невыдуманая і непрымушаная. А „Сустрэча са славутым літаратарам" — гэта адна з праяваў гэтага.

І вяртаючыся да асобы Іванюка. Думаю, што пасля такога дэбюту, выявіць ён яшчэ не раз свой талент, а творы яго сустрэнуцца з больш сардэчным прыёмам чытачоў, асабліва, калі яны адкладуць на бок свае вельмі цяжкія справы і дазволяць пагуляць, хаця хвіліну, сваёй душы па шырокіх прасторах літаратурнай і наогул не толькі, фантазіі.

Сцяпан Балазе

АЎТАРСКАЯ СУСТРЭЧА

Гданьск, 18.01.1987 г. Марозны вечар за акном гданьскага клуба БГКТ. Затое ў памяшканні клуба, дзе сабраліся тутэйшыя беларусы на аўтарскую сустрэчу з Сакратам Яновічам, цёпла і ўтульна.

Некалькі слоў аб сабе, хоць хто не ведае Сакрата Яновіча? Потым аўтар чытае свае творы. Розныя. Сумныя і вясёлыя. Доўгія і кароткія.

Усе аб беларусах.

Для нас, гданьскіх беларусаў, спатканні з беларусамі з Беласточчыны вельмі важныя. З'яўляюцца яны крыніцаці ведаў аб нашых людзях і далёкай Бацькаўшчыне. Каб не яны, наша жыццё тут было б адарваным ад каранёў.

М. Махнацкі

У ЦЭНАВАЙ КАЛЫСЦЫ

Цэны на розныя прадукты, тавары і паслугі ў нашай краіне напамінаюць мне дзіцячую калыску, якую калісьці нашы бабулі падвешвалі пад столлю на чатырох вяроўках, а зверху накрывалі яе ільнянай плахтай — ад мух і сонца. І вось здаецца мне, што ў ролі гэтага дзіцяці ўжо шмат гадоў выступае кожны з нас. Калыска цэнаў, быццам касмічная ракета, бясшумна ляціць ды ляціць усё вышэй ды вышэй, а мы пад гэтай плахтай-заслонай нічога не бачым і не ведаем. А калі ўдаецца нам вызірнуць з гэтай калыскі (чытай: пабываць у краме, каб нешта купіць), тады ад здзіўлення даводзіцца праціраць нам вочы, ды з недаверам усклікаем: „Зноў падаражэла!"

Пад канец мінулага года выпала мне купіць сабе туфлі, бо папярэднія, якія купіў я паўтара года таму назад за 800 зл., ужо, як кажуць, размоклі на асеннім балоце і зубы вышчырылі на мяне. З цяжкасцю падабраў я сабе адпаведны нумар і размер. Туфлі як туфлі, нічога надзвычайнага. Чорныя, летне-асеннія, са свіной скуры, на гумовых падэшвах. На вока, крыху горшыя ад папярэдніх. Але цана! Амаль 3 тысячы злотых.

— Цана — умоўная! — паінфармавала прадаўшчыца і абыякавым голасам дадала: — Можаце не купляць, ніхто вас не прымушае!

Усё гэта ўспомнілася мне, калі сядзеў я на прэс-канферэнцыі, скліканай 19 студзеня. З аднаго боку за вялізным сталом расселіся журналісты беластоцкай прэсы і радыё, а насупраць размясціліся дырэктары і старшыні прадпрыемстваў і спулдзельняў ды адпаведных саюзаў і аддзелаў Ваяводскай управы. Пасярэдзіне — віцэваявода Ежы Слезак. Журналістаў нават дэфіцытнай кавай пачаставалі, каб лягчэй было іх пераканаць у дабрадзейнасці ўмоўных цэн, у якія ад пачатку студзеня 1987 года трапілі ўсялякія вантробы ды іншыя вырабы з іх, значыць, сальцісон, кішка-кашанка, ліверная і гэтак далей. Адным словам, усё тое, што зрэдку паяўляецца ў мясных крамах і заводскіх буфетах, а прадаюцца гэтыя „дэлікатэсовыя" тавары ўдадатак без картак.

Я люблю і сальцісон, і кашанку, і ліверную, асабліва сальцісон — гэтую „рабочую шынку", або „галошу", як яго папулярна завуць у народзе. „Шынку — сынку, а старому — добрая і галоша".

Праўда, дырэктар Акруговага прадпрыемства мясной прамысловасці ў Беластоку Мечыслаў Ладны абурыўся, калі ў яго прысутнасці назваў я сальцісон „рабочай шынкай".

ТОЛЬКІ КСЯНДЗОМ І ЛЕКАРАМ НЕ БЫЎ...

У вясковай хаце трое мужчын — бацька і два дарослыя сыны. Жанчыны няма. Мужчыны замятаюць хату і наводзяць у ёй парадак, кормяць свіней і дояць кароў, вараць страву і паляць у печы. У кулінарных справах найлепшы, аднак, бацька. Ён так умее падрыхтаваць страву, што не кожная жанчына так зробіць. А што датычыцца мясных вырабаў, дык ён проста спецыяліст. Каўбасы, „вэкі", салцісоны, рулет, халадзец у яго выходзяць знакаміта. Нават некалькі асоб прасіла, каб падрыхтаваў мясныя вырабы на вяселле і хрысціны.

Мікалай Максімюк з Рыбалаў, што ў Заблудаўскай гміне, не толькі добры кулінар, але нагогул чалавек выключных здольнасцей. Ён сталяр і цясляр, сам будаваў хату і іншыя гаспадарчыя будынкі. Рабіў вокны і дзверы ды іншым у гэтым дапамагаў. І пячнік з яго надзвычайны. У хаце Максімюкоў вялікая кафляная печка і печка-сцяноўка, якія награваюцца хутка, а цяпло трымаюць доўга. А вось цяпер будуе ён сыну вялікі гадаўляны будынак — 24 м × 9 м. Памагае таксама сын, але ўсё робіцца ў асноўным яго спрытнымі рукамі. Калі, напрыклад, было цяжка з абуткам у пасляваенныя гады, Мікалай Максімюк стаў шаўцом, наладжваў абуткі не толькі сабе, але і людзям, рабіў таксама валёнкі. А вось зусім нядаўна шкліў вокны свяяку.

— Толькі ў ролі ксяндза і лекара яшчэ я не быў, — жартоўна сказаў дзядзька Мікалай.

Гаспадар з яго таксама нядрэнны. Ёсць у яго і трактар, і малацілка, і іншыя машыны і прылады. У мінулым годзе заінвеставаў ён у сваю гаспадарку больш 1 мільёна злотых і не звяртаўся ў банк за пазыкай. Яго гаспадарка дае вялікія даходы. У 1984 годзе прадаў ён дзяржаве прадуктаў на 477 тысяч злотых, у 1985 — на 605 тыс. зл., недзе каля паўмільёна зборэцца і за 1986 год (было крыху менш, бо не садзілі трускалак).

Мікалая Максімюка наведаў я перад днём Савецкай Арміі, каб павіншаваць яго, бо быў ён калісь салдатам гэтай арміі. Немцы вывезлі яго на прымусовыя работы ва Усходнюю Прусію, але як толькі гэтыя мясцовасці былі вызвалены, Мікалая Максімюка як беларуса мабілізавалі ў Савецкую Армію. Яшчэ пад Вроцлавам быў ён на перадавой лініі, а ў Судэтах дайшла да іх вестка аб капітуляцыі. У Савецкай Арміі служыў ён да 7 лютага 1947 года.

У 1948 годзе ажаніўся, прыйшоў у прымакі да сваёй жонкі. Выгадавалі яны трох сыноў і дачку. Дачка і сын ужо сямейныя і не жывуць у Рыбалах. Два гады таму назад у Максімюка памерла жонка.

— Прыгожая была яна ў мяне, — сказаў ён, — і прынёс яе партрэт, які беражліва выняў з паперы. — Марысяй яе звалі, — і доўга глядзеў, маркотны і прыгаслы. І я глядзеў моўчкі.

— Хаця я ў хаце не адзін, хаця ёсць яшчэ сыны Віктар ды Саша, які ўжо жэніцца, то ўсё ж адчуваю сябе самотным. Ажэніцца Віктар — і што тады? Маю на прыкмеце кабету, таксама самотную, як і я, — прызнаецца ён шчыра, — мусіць, перабяруся да яе. Вось толькі памагу яшчэ сыну пабудаваць гадаўляны будынак. Я ж на яго перапісаў гаспадарку, бо сам ужо пенсіянер...

Аднавяскоўцы ўжо другі раз выбралі Мікалая Максімюка старшынёю сельскагаспадарчага гуртка.

Міхась Хмялеўскі

Фота Я. Чэрнякевіч

Мікалай Максімюк.

— Рабочыя цяпер зарабляюць больш за інтэлігентаў, — заявіў ён. — І абы-чаго ёсці не захочуць.

Хай і так будзе. Я ўжо гадоў дваццаць хаджу ў інтэлігентах з аўсянай радаслоўнай, дык мне і гэтае „абы-што" таксама выдатна смакуе. Толькі чаму „яно" цяпер на 34 зл. даражэйшае? Раней італьянскі („влоскі") салцісон каштаваў 148 зл., цяпер — 182 зл. за кілаграм.

Вось гэтае „чаму" і было галоўнай тэмай прэс-канферэнцыі ў ваяводы. Вядома, гаварылася не толькі пра адзін сальцісон, але і пра ўсе іншыя вырабы з вантробаў, на якія ў студзені гэтага года паявіліся новыя цэны. Падаражэла таксама і смятана.

Найперш ваявода Е. Слезак спасылаўся на многія пастановы Сейма і Рады Міністраў, зычытаў нумары адпаведных загадаў міністраў фінансаў і гандлю, успомніў пра правіла гаспадарчай рэформы, каб усім гэтым даказаць, што сур'ёзна рашалася справа цэн на вантробы. Проста ўсім яна ўелася ў вантробы. Аж урэшце-рэшт было пастаноўлена, што смятана ды вырабы з вантробаў пераводзяцца са спіску тавараў, на якія ўстаноўлены цвёрдыя ўрадавыя цэны, у спісак тавараў з „умоўнымі цэнамі". І гэтым самым дзяржава перастае даплачваць мясакамбінатам ды ўсялякім каўбасным да прадукцыі гэтага асартыменту.

Дырэктар Беластоцкага мясакамбіната М. Ладны заявіў:

— У пятніцу, 2 студзеня, між Новым годам і свабоднай суботай я нечакана даведаўся, што ад 1 студзеня маё прадпрыемства пазбаўляецца дзяржаўнай даплаты на вырабы з вантробаў. Даваялося хуценька прымерыцца да новых, „умоўных" цэнаў, або спыніць прадукцыю, бо ніхто са здаровым розумам не будзе добраахвотна ды самагубна пхацца ў пятлю. Жывем мы ва ўмовах строгіх правіл гаспадарчай рэформы і ніхто нікога не прымусіць выпускаць дэфіцытныя тавары.

Беластоцкі мясакамбінат кожны дзень прадукуе нейкіх шэсць тон вырабаў з вантробаў. Да гэтага яшчэ больш-менш адну тону дакладаюць каўбасныя майстэрні, падпарадкаваныя вясковаму гандлю. Усяго гэтага мала, бо, як вядома, такі тавар у крамах не залежваецца. Не толькі адзін я люблю сальцісон і кашанку. Гэтыя дэлікатэсы перш за ўсё ядуць вясковыя і гарадскія пенсіянеры і рэнцісты, у якіх зусім ужо ўстарэў іхні пенсійны кашалёк (чытай: партфель) і кожная залатоўка здаецца ім на вагу золата.

Сабраліся тады дырэктары ад прадукцыі і ад гандлю (гарадскога і вясковага), ды і пачалі дамаўляцца пра цэны. Ад таго яны і называюцца цэнамі ўмоўнымі. Дырэктары ад прадукцыі — з дырэктарам Мечыславам Ладным на чале як галоўным вытворцам, вядома, хацелі падбіць калыску з цэнамі як мага вышэй. Дырэктары ад гандлю

(Працяг на стар. 6)

НАША ПОШТА

ЗНАЙШОЎ

У „Ніве" № 44 ад 2.XI.1986 г. была надрукавана аб'ява пра мае пошукі „Навуковага зборніка", выдадзенага ГП БГКТ у 1964 г. У чытачах нашага тыднёвіка бачыў я сваю апошнюю надзею. І не памыліўся. Неўзабаве прыйшла на мой адрас пасылка са зборнікам ад Міколы Давідзюка з Лодзі. Сябра М. Давідзюк нават не схацеў узяць грошай. Напісаў ён: „Гэта падарунак пад ёлку". Шчыра дзякую вам, сябра, за гэты падарунак! Дзякую таксама і Аляксандры Бергман з Варшавы, якая прапанавала мне сваю дапамогу ў пошуках кнігі. Аказваецца, што на людзей можна разлічваць!

Пётр Байко

ПАНІЖАЮЧЫ КАГОСЬЦІ, ПАНІЖАЕШ І СЯБЕ

У адной маленечкай вёсцы, што каля чыгункі, жыве стары кавалер. Ён часта хварэе і пенсію мае, але ўсё-такі не здаецца. Са сваякамі сварыцца, колькі ўлезе. Ніхто не просіць яго ў госці і сам ён нікога не запрашае. Не хоча, каб і дапамагаў яму хтосьці.

Усё падазрае сваякоў, што яны хочуць забіць яго, зарэзаць. Калі жыў у старой сваёй хаце, то пад зіму хадзіў да суседзяў прасіцца, каб пусцілі яго хтосьці да сябе зіму перазімаваць. Аднак, калі нехта згаджаўся, дык ён пасля казаў, што не пойдзе зімаваць, бо ўжо раздумаў. Вядома, людзі пасмейваліся з яго.

Пасля збудаваў стары кавалер дом сабе, новы і на новым пляцы. Не вельмі зайздросны быў гэта будынак, таму і казалі зласлівікі: куратнік паставіў! І хоць ён, гэты стары кавалер, пабудаваўся аднова і не ў тым жа самым месцы, то і тут спакою з ім няма. Ён дайшоў аж да такога азарту, што нават пчол аднаго сваяка палічыў асабістымі ворагамі.

— Вы толькі глядзіце, людзі, — гаворыць ён. — Гэта ж падумаць, як наш Васька пчол сваіх вывучыў: усё лётаюць яны без патрэбы і мяне кусаюць!

Ну, чыстая бяда з гэтым старым кавалерам.

А дом свой новы паставіў так, што ў ім трое дзвярэй знадворку. І на кожных дзвярах ёсць вялізная засаўка ды ланцуг удадатак.

— Гэта, каб Васька той не прыйшоў няпрошаным, бо задушыць ён мяне хоча, падушкаю твар заціснуўшы...

І жыве стары кавалер у гэтым доме, бы ў крэпасці якой або ў франтавым доце.

Робіць сваю гаспадарку, хоць сэнсу завялікага гэта не мае, ані трохі не аплачваецца. Дзе-які грош прыдбае, то ўсё ў гаспадарку прасадзіць. Часта просіць работнікаў чыгункі, каб дапамаглі яму збожжа павозіць з поля і змалаціць, альбо дроваў напілаваць і нарубаць. За гэта фундуе ім пад добрую закуску. бо без такое фунды хто ж гэта сёння каму ў чым паможа?! Больш таго п'янства, чымсьці работы.

Аднаго разу малацілі яму гэтыя памагатыя збожжа і ў снапах жыта знайшлі два літры спірту. Спірт гэты прыхаваў быў стары кавалер і, па старасці сваёй, забыўся. Спірт ратаі выпілі і нават не паскурчвала іх, а работы ў той дзень ужо не было.

Узімку стары кавалер ходзіць, хадулёю падпіраючыся. Цераз вёску не ідзе, не хоча, кажа: смяяцца з мяне будуць, што так, во, хаджу, падпіраючыся...

Жыве стары кавалер, поўны дзівацтваў. Не трэба з іх смяяцца, у кожнага чалавека ёсць права на свае дзівацтвы, зрэшты, кожны з нас дзівак крыху, калі паглядзець на сябе збоку, чужым вокам. Культурнасць чалавека, між іншым, і выяўляецца ў цярпімасці; чым больш хто некультурны, тым больш

(Працяг на стар. 6)

З КУЛЬТУРНАГА ЖЫЦЦЯ НАРАЎСКАЙ ГМІНЫ

Першае месца ў культурнай дзейнасці ў гміне займае вёска Тыневічы. Ёсць дзве вёскі з такой назвай — Вялікія і Малыя, але адлеглась паміж імі невялікая, так што ўмоўна можам прыняць іх за адну вёску. У культурную дзейнасць актыўна ўключаюцца абедзве вёскі, хоць вядучую ролю я б аддала Тыневічам Вялікім, дзе жывуць і працуюць слаўныя і здольныя жанчыны, званыя калектывам „Тыневічанкі". У Тыневічах Вялікіх быў пабудаваны прыгожы клуб. Але кіраўніцтва клуба — сям'я Асташэўскіх — жыве ў Тыневічах Малых, так як і цяперашні кіраўнік калектыву „Тыневічанкі" Іван Дудзіч. Культурная праца яднае людзей і хочацца сказаць, што праца гэтая ў Тыневічах, нягледзячы на розныя цяжкасці, не спыняецца ні летам ні зімою.

І няма больш у гміне ў ніякай вёсцы такой размашыстай культурнай дзейнасці, як у Тыневічах, хоць дзе-нідзе знойдзем таксама цікавыя ініцыятывы і дзеянні. У Ласінцы добра, хоць ціха, працуе бібліятэка, якая змяшчаецца ў мясцовым клубераміэе. Бібліятэкар Аля Станько — любіцель народнага і ўжо некалькі гадоў збірае і запісвае народныя прымаўкі і прыслоўі. Ёсць у клубе ў Ласінцы і фатаграфічны гурток.

У Трасцянцы з давен-даўна вяліся спяваючыя жанчыны, быў некалі і вакальны калектыў. Невядома, па якой прычыне дзейнасць у гэтай багатай беларускімі традыцыямі вёсцы ў апошні час прыціхла. Затое школа ў Трасцянцы вельмі актыўна, дзякуючы школьнай моладзі арганізуе розныя цікавыя выстаўкі: была ў школе багатая выстаўка народнага адзення і ткацтва. Цяпер, калі за вокнамі гуляе па полі мяцеліца, у школе арганізавана выстаўка сухіх кветак з родных палёў і лясоў. Выстаўка арганізавана па ініцыятыве дырэктара школы Мар'і Смактуновіч, выкладчыцы біялогіі ў школе. Дзеці сабралі і засушылі кветкі, каб цяпер вось успомніць радаснае каляровае лета. Не трэба пабучаць, што такая выстаўка мае вялікае выхаваўчае значэнне, вучыць любіць і ахоўваць прыроду.

Таксама і ў Крыўцы пры школе працуе фатаграфічны гурток, а ў школе ў Іванках дырэктар школы — любіцель і знаўца музыкі Кастусь Юшкевіч — арганізуе дзіцячы вакальна-музычны калектыў.

Моладзь у вёсцы Гарадзіска рашыла стварыць у сябе тэатральны калектыў. Працуюць яны пад кіраўніцтвам настаўніцы польскай мовы Валянціны Дзмітрук. На конкурс тэатральных калектываў БГКТ рыхтуюць п'есу „У ліхадзеевым палоне". Калектыў складаюць дзяўчаты з VII і VIII класаў пачатковай школы ў Барысаўцы, з беларускага і польскага ліцэяў у Гайнаўцы — усе пражываюць у Гарадзіску. (вл)

У ЦЭНАВАЙ КАЛЫСЦЫ

(Працяг са стар. 5)

(бадай, па прывычцы) пачалі таргавацца. І вось 13 студзеня (добра, што не ў пятніцу, а ў аўторак) падпісалі яны канчатковае пагадненне, значыць, дамовіліся адносна ўмоўных цэн. Гэтыя ўмоўныя цэны адобрылі прадстаўнікі Ваяводскага пагаднення прафсаюзаў.

А на прэс-канферэнцыі дырэктар М. Ладны амаль што бажыўся, што ні ён асабіста, ні яго працоўны калектыў цалкам не зацікаўлены, каб падбіваць усё вышэй калыску з цэнамі. На сальцісоне і на кішцы-кашанцы прыбытак мясакамбіната складае зараз усяго ледзь 3,38 зл. ад кожнага кілаграма гэтых вырабаў, а да ліверный прыходзіцца яшчэ дакладці з касы мясакамбіната па 2,14 зл. да кожнага кілаграма. Проста такія кошты вытворчасці гэтых вырабаў на мясакамбінаце. І яны крыху ніжэйшыя, чым у іншых рэгіёнах і ў іншых мясакамбінатах нашай краіны. А самай галоўнай прычынай гэтых коштаў з'яўляецца заплата за сыравіну, значыць, за пастаўку свіней і ялавічыны. Да ялавічыны дзяржава даплачвала яшчэ больш, чым да свініны. Кошт сыравіны на беластоцкім мясакамбінаце складае звыш 80 прац. усіх коштаў вытворчасці. На зарплату рабочаму калектыву ідзе толькі 5 прац. коштаў.

— Ад нас справа павышэння цэн не залежыць, — расклаў рукі дырэктар М. Ладны. З ім згадзіўся прадстаўнік вясковага гандлю, а дырэктар Ізбы скарбовай сказаў, што на этапе дагавораў аб умоўных цэнах Ізба скарбовая не цікавіцца ўнутранымі коштамі прадпрыемства. Адным словам, пакупнікі самотнымі засталіся ў чарзе ля прылаўкаў, за якімі прадаўшчыцы лічаць ужо па новых (умоўных) цэнах.

А што будзе, калі сялянам улетку падбавяць на скупачнай цане кормнікаў, бычкоў і яловак? Яны ж здаўна ўносяць прэтэнзіі, што жывёлагадоўля ім зараз не аплочваецца. Ужо цяпер рэзка панізілася пастаўка малака, менш жывёлы ў хлявах. На апошнім (у студзені) пленуме Галоўнага камітэта Аб'яднанага людовага стронніцтва таксама ішла гаворка аб малой рэнтабельнасці вясковай вытворчасці.

Дзе тады пачынаецца, а дзе канчаецца гэты зачараваны круг цэн?!

Віктар Рудчык

(Працяг са стар. 1)

ВЫСТУПАЮЦЬ АМАТАРЫ

— сучасная песня (падрыхтаваная з інструктарам).

Камісія ацэніць спеваköў паводле такіх крытэрыяў, як падбор рэпертуару, інтэрпрэтацыя, галасавыя ўмовы, агульны артыстычны выраз.

Аматарскі тэатральны калектыў падрыхтоўвае любы спектакль на беларускай мове (класічная п'еса, фальклорнае выступленне і іншыя тэатральныя формы). Можна выступіць індывідуальна з манадрамай. Працяг спектакля — ад 30 мінут да паўтары гадзіны. Камісія ацэніць выступленні паводле падборкі рэпертуару, сцэнічнага вобразу, выканання і культуры слова. На цэнтральны агляд тэатральных калектываў запрашаем 29 сакавіка.

Міра Лукша

(Працяг са стар. 2)

НА МЯЖЫ

магчымасць безупынна ісці наперад у галіне ўзбагачэння дзяржавы і грамадства? Ёсць, але толькі адзін. А імя гэтай магчымасці: Праца! Штодзённая праца, праца ўсіх, праца паслядоўная, напорыстая, добрасумленная і сістэматычная. Калі будзе яна, будзе і дабрабыт, калі не будзе яе — будзе бяда.

Алесь Барскі

І ВЫГОДА, І БЯДА

У Дубіцкай гміне — і бадай не толькі ў нашай — ужо праведзены водаправод. Будзем мець вялікую выгоду, вада пацячэ з кранаў па хатах, адно рот падстаўляй ды хлябчы, колькі жывот твой вытрымае! Ну, правялі нам ваду, але нідзе ты не дакупішся лічыльніка да яе. Год назад некаторыя былі больш здагадлівыя і пакупілялі сабе тыя вадзяныя лічыльнікі аж у самой Варшаве ў нейкім магазіне, што ля вуліцы Мазавецкай. Паўстаўлялі сабе іх цяпер і ведаюць, колькі сапраўды трэба ім плаціць за гэтую водаправодную ваду. А тыя людзі, што не паспелі з гэтакімі лічыльнікамі, цяпер плоюць сабе на бараду: няма лічыльнікаў, нават за падвойную ці патройную цану, і ў Варшаве таксама ўжо няма іх (былі такія, што ўжо ездзілі не толькі ў Варшаву, але і далёка за Варшаву). Камп'ютэр лягчэй купіш; чымсьці прымітыўны вадзяны лічыльнік, во як!

А лічыльнік мус мець, бо хто поіць з водапровада адну карову, а сусед — дзесяць кароў, то калі няма лічыльнікаў, рахункі за ваду атрымоўваюць гаспадары такія самыя.

Падобнае становішча і ў мястэчку Орля. Крыўдна і не вельмі перад кім ёсць выплакацца. А ўлады нашы настолькі бяссільныя, што з гэтай справай да іх нават і не падыходзь. Дык якое выйсце? І ваду мець дома хочацца, і няма ахвоты плаціць лішні грош за яе. Можа, „Ніве" хто адкажа, якое ёсць выйсце з гэтага? **М. Панфілюк**

(Працяг са стар. 5)

ПАНІЖАЮЧЫ КАГОСЬЦІ, ПАНІЖАЕШ І СЯБЕ

такі павучае ўсіх, мала разумее, то і павучае. Не ведае, што няма ў свеце так, каб былі два чалавекі з аднолькавым жыццём, поглядамі. У кожнага свае праблемы, спецыфічныя, і свае беды, з якімі дае рады па-свойму. Можна сказаць і так: не перашкаджайма людзям жыць пасвойму, не перараблйма ўсіх на свой манер, бо гэта не толькі неразумна, але і нерэальна, ад такога павучання больш сварбы і лаянак, чымсьці жыцця і спакою. І той стары кавалер жыве па-свойму. Трэба гэта зразумець і не паніжаць яго, бо паніжаючы кагосьці, ты паніжаеш гэтым самым і сябе.

Аўрора

(Працяг са стар. 1)

рай у чысціню патрыятычных традыцый польскай шляхты, у яе гістарычную місію, якая патрабавала ахвяравання чалавечага жыцця, каб дабіцца свабоды сваёй айчыне.

На сустрэчах з гледачамі свайго фільма і ў Варшаве, дзе адбылася яго прапрэм'ера, і ў Беластоку Збігнеў Кузьмінскі заўсёды заяўляў, што ён застаўся верны ідэі і зместу рамана Э. Ажэшка. І гэта праўда. Але раман „Над Нёманам" складаецца з трох тамоў, разам каля 750 старонак друку. Фільм З. Кузьмінскага — гэта дзве паўтарагадзінныя часткі. Сам рэжысёр з жалем гаварыў, што ён вымушаны быў шмат што адкінуць з твора пісьменніцы. Засталося, аднак, перш за ўсё тое, што і сама Эліза Ажэшка вылучала на першы план: гэта ідэя Студзеньскага паўстання і братняй дружбы багатых з беднымі, гэта польскі лёс ва ўмовах царскага прыгнёту.

Усё ў гэтым фільме круціцца навокал святых сімвалаў, якімі з'яўляюцца дзве магілы. Адна магіла — гэта легенда пра Яна і Цэцылію, якія праз супольную смерць дасягнулі ў ёй з'яднання. А другая магіла — гэта брацкая магіла сарака паўстанцаў, тых, якія свае жыццё аддалі за свабоду. У ёй Андрэй Карчынскі, багаты шляхецкі правадыр паўстання, лёг побач з бацькам Янкі Багатыровіча, засцянковага шляхціца, закаханага (ды з узаемнасцю) у Юстыну, багатую шляхцянку, якая рашаецца пакінуць панскі палац, каб выйсці замуж за збяднелага шляхціца-грэчкасея.

Фільм пачынаецца выхадам паўстанцкага атрада ў лес і падобнай сцэнай ён таксама і канчаецца. Паміж імі паяўляюцца дзесяткі розных, менш ці болей сімпатычных герояў, з якіх галоўны (хаця і непрысутны, бо загінуў у паўстанні на дваццаць гадоў раней) — гэта Андрэй Карчынскі, а затым яго брат Бенядыкт, — працавіты ўладнік маёнтка сярэдняй велічыні, пра якога Э. Ажэшка піша з вялікай сімпатыяй, а рэжысёр З. Кузьмінскі ідзе яе следам. Ідзе ён яшчэ далей. У адной са сцэн (размова з сынам Вітальдам) фільмовы герой Бенядыкт Карчынскі крычыць проста ў вочы сваім слухачам у кіназале, што трэба ўмацоўваць нацыянальную еднасць, што цяпер і тут трэба будаваць сваю будучыню, а не расцярушваць маёмасць і здольнасці на бясплодныя замежныя вандроўкі, што шчасце — гэта праца і яна аднолька-

БЕЛАРУСКАЯ ДОКТАРСКАЯ АБАРОНА Ў ВАРШАЎСКІМ УНІВЕРСІТЭЦЕ

Дзевятага снежня 1986 г. на пасяджэнні Савета факультэта Русістыкі і прыкладной лінгвістыкі адбыўся калоквіум і абарона доктарскай дысертацыі (pracy habilitacyjnej) сталага аўтара „Нівы", кандыдата філалагічных навук А. Баршчэўскага.

На пасяджэнні прысутнічалі і рэцэнзенты яго дысертацыі: доктар філалагічных навук, прафесар Вроцлаўскага універсітэта М. Якубец; доктар філалагічных навук, прафесар Варшаўскага універсітэта А. Сэмчук; доктар філалагічных навук, дацэнт Варшаўскага універсітэта С. Козак. З рэцэнзіяй доктара філалагічных навук, прафесара Беларускага дзяржаўнага універсітэта А. Лойкі, які не прысутнічаў на пасяджэнні, пазнаёміў дэкан факультэта прафесар А. Барташэвіч.

Калоквіум пачаўся ад пытанняў рэцэнзентаў і членаў Савета. Датычылі яны такіх праблем, як:

— залежнасць сучаснай беларускай лірыкі і яе мастацка-выяўленчых сродкаў ад фальклору;

— уласнабеларускія элементы і запазычанні з суседніх культур у фальклоры ўсходняй Беласточчыны;

— характарыстыка фальклоразнаўчых канцэпцый Сумцова і іх сувязь з беларускім фальклорам;

— элементы язычаскі і хрысціянскі ў беларускім фальклоры і фальклоры ўсходняй Беласточчыны;

— які ўплыў на беларускую сучасную літаратуру маюць сённяшнія тэндэнцыі, што абмяжоўваюць ролю фальклору ў яе развіцці;

— польска-беларускія літаратурныя сувязі, кантакты, уплывы.

Пасля адказу на пытанні, згодна з новаабавязваючымі прынцыпамі, дысертант павінен выступіць з дакладам на адну з трох прадстаўленых ім раней тэм. А. Баршчэўскі запрапанаваў такія тэмы:

— Уплыў беларускага фальклору на мастацкую літаратуру;

— Вайна ў творчасці В. Быкава;

— Я. Купала і польская літаратура.

Савет факультэта выбраў апошнюю тэму, на якую дысертант зрабіў цікавы даклад. Далей рэцэнзенты і члены Савета ў сваіх выказваннях, ацэньваючы адказы і даклад дысертанта, адназначна сцвердзілі, што слухалі іх з вялікім задавальненнем і прыемнасцю, што былі яны цікавыя, поўныя, камплетныя, бліскучыя і што форма іх выяўлення адзначалася эрудыцыяй і заангажаваннем. Пераконваючым прыкладам гэтых высокіх ацэнак была, несумненна, ацэнка прафесара М. Якубца: „... д-р А. Баршчэўскі цяпер належыць да найвыдатнейшых беларусазнаўцаў у Польшчы".

Савет факультэта ў тайным галасаванні аднагалосна, што рэдка здараецца, зацвердзіў калоквіум і аднагалосна прызнаў А. Баршчэўскаму ступень доктара філалагічных навук (doktora habilitowanego).

Высока была ацэнена таксама і доктарская дысертацыя А. Баршчэўскага „Беларуская абраднасць і фальклор усходняй Беласточчыны (нараджэнне, вяселле, смерць)". У ёй дысертант імкнецца замацаваць духоўныя, маральныя і эстэтычныя вартасці беларускай народнай спадчыны, якая з часам, пад уплывам цывілізацыі, паступова прамінае і знікае. Сам аўтар так піша аб гэтым: „Перад пагрозай таго, што беларусы страцяць рэгіянальную адасобленасць, а следам і народныя традыцыі, патрабаванне часу — гэта сабраць, захаваць і даследаваць усю тую створаную ў мінулыя стагоддзі беларускую народную культуру, якая яшчэ сёння захавалася ў свядомасці і памяці насельніцтва ўсходняй Беласточчыны."

У дысертацыі выяўлена багацце, маляўнічасць і разнароднасць беларускай песні ўсходняй Беласточчыны. Кожны этап у жыцці чалавека, на якім галоўным чынам сканцэнтраваў сваю ўвагу даследчык: нараджэнне, хрэсьбіны, заручыны, вяселле ці пахаванне — мае свае арыгінальныя спевы, яму толькі характэрны рытуал.

Найпаўней і найшырэй прадстаўлены ў дысертацыі вясельны абрад, які насычаны весялосцю, песнямі, танцамі, своеасаблівымі цырымоніямі, музыкай. Адзначаецца ён гуллівасцю, паэтычнай сімволікай і багаццем мастацкіх вобразаў. Адметны характар мае абраднасць, звязаная з нараджэннем дзіцяці і хрэсьбінамі, а глыбокай пачуццёвасцю і эмацыянальнасцю вызначаюцца беларускія галашэнні. Выразна і вобразна імкнецца даследчык раскрыць радасць, гора і трагічныя моманты ў жыцці сваіх продкаў, імкнецца таксама захаваць ад забыцця іх багатую абраднасць і фальклор. А. Лойка назваў яго дысертацыю „арыгінальным помнікам фальклора родных мясцін" і параўнаў яе з вельмі даўняй публікацыяй А. Багдановіча „Перажыткі старажытнага светасузірання ў беларусаў". А М. Якубец лічыць, што „Праца А. Баршчэўскага ў нейкай ступені звязана з традыцыямі польскага беларусазнаўства, з такімі яе прадстаўнікамі, як Е. Тышкевіч, А. Рыпінскі, З. Глогер, А. Кольберг і асабліва М. Федароўскі".

Усе рэцэнзенты адзначылі наватарскі характар дысертацыі А. Баршчэўскага, а іх ацэнкі вельмі блізкія ацэнцы А. Сэмчука, які сцвердзіў: „Гэтая праца — сапраўднае навуковае дасягненне і ў многіх аспектах яна мае піянерскі характар".

Дык чакаем выхаду яе з друку.

С. Скібінская

НАМ АДКАЗВАЮЦЬ

Артыкул Аўроры „Бяздумная ашчаднасць" („Ніва" ад 21.XII.1986 г.) не прамінуў бясследна. Старшыня Праўлення Ваяводскага саюза гмінных спулдзельняў (ВЗГС) у Беластоку заняўся справай і накіраваў у Акруговае прадпрыемства утыль-сыравіны афіцыяльнае запатрабаванне, у якім, між іншым, чытаем:

Ze względu na dość pokaźną korespondencję wpływającą na nasz adres od klientów, redakcję Gazety „Niwa" oraz Urząd Miasta i Gminy w Surażu... uprzejmie prosimy o informację o możliwości zagospodarowania przez Wasze Przedsiębiorstwo wszystkich nietypowych opakowań szklanych. W informacji prosimy uwzględnić:

— nietypowe opakowania szklane będące aktualnie przedmiotem skupu,

— nietypowe opakowania, jako stłuczka,

— obowiązujące ceny skupu na w/w opakowania,

— organizacja zbytu w/w opakowań.

Sprawę prosimy traktować jako pilną, ponieważ obwiązują nas terminy udzielenia odpowiedzi naszym korespondentom.

I Z-ca Prezesa Zarządu WZGS
(inż. Andrzej Łetowski)

Białystok, dnia 1987.01.09

Але ці гэтым справа не закончыцца? Пачакаем, пабачым і зноў станем непакоіць.

АЎКЦЫЁН У КРАКАВЕ

У днях 4—6 сакавіка г.г. у кракаўскім „Палацы пад баранамі", які знаходзіцца на Галоўным рынку № 27, адбудзецца кніжны аўкцыён. Ніжэй падаем, паводле аўкцыйнага каталога, загалоўкі тых выданняў, якія могуць зацікавіць таксама нашых чытачоў.

Poz. 83 — Bibljoteczka pieśni regjonalnych. Nr 1—16 (m.in.: Wileńskie, Podlasie, Polesie). Katowice b.r.w. Cena wywoławcza 1,5 tys. zł.

Poz. 141 — (Chłapowski K.) A. Z., Wojna na Litwie w roku 1831, Kraków 1913. C.w. 800 zł.

Poz. 300 — Halecki O., Dzieje Unii Jagiellońskiej, t. 1—2, Kraków 1919—20. C.w. 3 tys. zł.

Poz. 352 — Jankowski T., Śmierć Stefana Batorego w Grodnie, Grodno 1930. C.w. 800 zł.

Poz. 393 — Kamieński A., Szkice z Puszczy Białowieskiej. W-wa 1912. C. w. 3 tys. zł.

Poz. 400 — Karpiński J.J., Puszcza Białowieska i Park Narodowy w Białowieży, Kraków 1930. C.w. 800 zł.

Poz. 591 — Lewicki A., Powstanie Świdrygiełły, Kraków 1892. C.w. 2,4 tys. zł.

Poz. 594 — Lewkowicz K., Krótki przewodnik: Wilno i bliższe okolice, Wilno b.r.w. C.w. 400 zł.

Poz. 597 — Libert F., Upadek Brześcia, W-wa 1936, c.w. 500 zł.

Poz. 620 — Łowmiański H.: Witold, Książę Litewski, Wilno 1930. C.w. 450 zł.

Poz. 643 — Marczak M., Przewodnik po Polesiu, Brześć n. Bugiem 1935. C. w. 1,2 tys. zł.

Poz. 717 — Mościcki H., Białystok. Zarys historyczny, B-stok 1933. C.w. 3 tys. zł.

Poz. 827 — Pawłowicz E.: Wspomnienia z nad Wilji i Niemna, Lwów 1883. C.w. 3 tys. zł.

Poz. 1090 — Sviencickij I., I Katałog knig cerkovno-slavjanskoj pieczati, Żowkva 1908. C.w. 800 zł.

Poz. 1123 — Śliwiński A., Jan Karol Chodkiewicz, Hetman Wielki Litewski, W-wa 1922. C.w. 1,2 tys. zł.

Poz. 1356 — Żebrawski T., O pieczęciach dawnej Polski i Litwy. Z. 1—2, Kraków 1865, 1871. C.w. 12 tys. zł.

Poz. 1558 — Wilno i Ziemia Wileńska. 12 map, Wilno 1931. C.w. 2,4 tys. zł.

Poz. 1610 — „Ateneum Wileńskie", Nr 2/1923 r. C.w. 600 zł.

Poz. 1611 — J. wyżej... Nr 3—4/1923 r. C.w. 800 zł.

Poz. 1612 — J. wyżej... Nr 5—6/1924 r. C.w. 800 zł.

У аўкцыёне можна таксама прыняць удзел пісьмова. У заказах, якія трэба кіраваць па адрасу: Antykwariat Naukowy, ul. Sławkowska 10, 31-014 Kraków, неабходна падаць нумар пазіцыі, прозвішча аўтара, загаловак і найбольшую суму грошай, якую заказчык можа заплаціць за кнігу.

Пётр Байко

выказванні

ВАСІЛЬ БЫКАЎ:

Чаму беларуская літаратура дрэнна чытаецца

(з дыялогу пісьменніка з чытачамі)

У гэтым шмат хто вінаваты. Прычын тут многа, прычын рознага характару. Тут і аб'ектыўныя прычыны, якія выкліканы недальнабачнай палітыкай з боку кіраўніцтва, прычыны, якія ўзніклі самі па сабе, спантанна ў выніку пэўных адносін шырокіх народных мас да свае культуры. Прычыны таксама ў пэўнай частцы інтэлігенцыі, якая мяркуе, што значна падыме свой культурны ўзровень, калі адмовіцца ад нацыянальнай спадчыны. Але адмова ад спадчыны, ад каранёў ніколі і нікому не прыносіла карысці. Я ўжо не кажу пра маральны аспект гэтай з'явы. У тым, што беларускія кнігі чытаюць горш, чым кнігі на іншых мовах, вінаваты, безумоўна, і пісьменнікі, наша літаратура, якая ў апошнія дзесяцігоддзі не дала твораў, якія б захапілі сэрцы і душы сілай праўды выкрыцця ці праўды ідэалу. Мы ўсё ілюстравалі, падхоплівалі пачыны і пляскалі ў ладкі там, дзе трэба было цвяроза азірнуцца і ацаніць па вартасці шмат якія праблемы.

ПАЛІЧЫЛІ ЗУБРОЎ

Калі пачалася марозная зіма, белавежскія зубры пачалі збірацца каля лясных кармушак. Нарыхтавалі ім каля трохсот тон кармоў, у іх ліку: дзвесце тон сена, шэсцьдзесят тон буракоў. Аднойчы бачылі леснікі аж сто штук зуброў у адным месцы.

Цяпер у Белавежскай пушчы жыве каля двухсот сарака штук зуброў (маем на ўвазе польскую частку пушчы). Праводзіцца іх дакладны падлік.

А. Гаўрылюк

ва вартасная як у фальварку, так і ў засценку.

Э. Ажэшка шмат прыгожых старонак у сваіх творах прысвяціла беларускаму прынёманскаму люду. Яе народныя героі запаўняюць цэлыя аповесці. Асабліва адносіцца гэта да такіх твораў, як „Дзюрдзі", „Нізіны", „Хам" і шматлікія апавяданні. На жаль, у рамане „Над Нёманам" беларускага люду няма, ён астаўся незаўважаны недзе за парогам панскага двара. Няма, значыць, яго і ў фільме. Засценак Багатыровічы, — гэта ачаг збяднелай шляхты, якой толькі царскія ўлады адабралі шляхецкія прывілеі. Для ажыццяўлення сваіх ідэй і намаганняў Э. Ажэшка патрэбны былі чыстакроўныя героі, з касцельнай метрыкай нараджэння, з цвёрдым пачуццём сваёй польскай нацыянальнасці, носьбітаў прадзедаўскіх традыцый. Толькі некаторыя героі рамана і фільма, перш за ўсё арыстакраты, паддаюцца заходнім французскім уплывам.

Па такой жа ідэйнай лініі пайшоў і рэжысёр. Ён нават у статыстаў падабраў членаў беластоцкага калектыву „Курпе зялёнэ", каб яны адлюстроўвалі фальклорную чыстапольскую аснову штодзённага побыту засценка Багатыровічы. Бачым тады чыста польскі фільм, з польскімі героямі, справамі і ідэямі стогадовай даўнасці.

І гэта падабаецца публіцы. *„Вось як жылося на колішніх крэсах!* — здаецца, крычыць кожны кадр фільма. — *Як там змагаліся за свабоду, як уласнікі маёнткаў дружылі з бедалагамі-грэчкасеямі!"*

А ўсё гэта на фоне цудоўнейшых наднёманскіх краявідаў, пад польскія песні, пад рытм куявякаў, абэркаў і кракавякаў! Хацелася б туды паехаць ды асабіста палюбавацца ўсім гэтым!

Так вось я пабачыў фільм Збігнева Кузьмінскага „Над Нёманам". Фільм добры, нават выдатны! У Беластоку першы раз давялося глядзець яго ў вельмі ж халоднай зале. Нават кажух мала дапамагаў. Ніхто, аднак, гэтай залы не пакінуў. А пасля, калі паявіўся рэжысёр, дык доўга не сціхалі апладысменты. Што ж, лёгка іграць на чуллівых струнах вечна жывых, хаця ўжо і ўстарэўшых сентыментаў!

Варта яшчэ адзначыць, што многія сцэны гэтага фільма былі зняты на Беласточчыне. Вёску Козлікі, што ў Заблудаўскай гміне, на нейкі час рэжысёр пераўтварыў у засценак Багатыровічы, а Буг у наваколлі Драгічына падмяніў замежны Нёман. Двор Карчынскіх знайшоўся недзе пад Седльцамі, а іншыя магнацкія палацыкі і паркі яшчэ ў іншых месцах Польшчы, усё гэта, пасклейванае разам у адзінае цэлае, адлюстравала непаўторную прыгажосць наднёманскага краю. Гэта, сапраўды, рэжысёру ўдалося. Яго хвалілі.

Віктар Рудчык

БЕЛАРУСКІ ФАЛЬКЛОР

АШУКАНСТВЫ МАРШАЛКА

Ужо не раз мы падкрэслівалі, што маршалак, які быў прадстаўніком маладога, як у часе першага этапу вясельнага рытуалу — сватоў, так і пазней, выстаўляючы сваймупадапечнаму апініі і гаворачы аб стане яго гаспадаркі, вельмі часта не толькі разыходзіўся ў дэталях з праўдай, але і выразна маніў. Вось гэты момант, звязаны з ашуканствамі маршалка, вельмі часта праяўляўся ў фінальных сцэнах вясельнай бяседы ў хаце маладога.

Трэба адзначыць, што як маладая, так і яе бацькі, а таксама ўсе госці з боку маладой у часе вясельнай бяседы ў хаце маладога даведваліся многа аб сапраўдным стане гаспадаркі маладога і аб стане яго сям'і. Не раз выяўлялася, што і маладая і яе бацькі былі выразна ашуканы і ў часе сватоў і ў часе розглядаў. Зразумела, што ў часе вясельнай бяседы госці з боку маладой не маглі яўна, з усёй адкрытасцю і шчырасцю гаварыць аб ашуканствах маладога ці яго бацькоў. Атакі на гаспадароў не змяншчаліся ў добрым тоне і ў рамках правоў гасцей. Аднак не маглі яны не гаварыць аб яўных ашуканствах і ўсю віну за іх стараліся дыпламатычна зваліць на маршалка. Зразумела, што закіды гэтыя адносіліся і да бацькоў маладога, але толькі пасрэдна. Бацькі маладога, слухаючы едкія куплеты, накіраваныя ў адносінах да маршалка, маглі захаваць твар, прыкідваючыся, што яны тут непрычым, хаця ўсім было вядома, што ашуканствы маршалка інспіраваліся не кімсьці іншым, а толькі імі. Варта прывесці некалькі куплетаў песень з тэрыторыі гміны Нараўка:

* ✲ *

Ой, маршалку, што ты лгаў,
Чаму ты праўды не сказаў?
Ой, ты, баламуце, што ты лгаў?
Казаў, што сем кароў, як валоў,
А як прыйшла, застала адну
І тую без рагоў!

* ✲ *

Ой, маршалку, баламуце,
Чаму лгаў?
Ой, чаму ты праўданькі
Не сказаў?
Казаў, што дзесяць кароў
І бычок,
А як прыйшла, адну застала
Без цыцок.
Казаў, е клуня і шпіхлер,
Як з дубоў,
Як прыйшла, застала кучку
Без вуглоў.

Варта падкрэсліць, што прыведзеныя тэксты не заключалі ў сабе непраўдзівай карціны. Наадварот, вельмі часта праз некалькі дзён ці некалькі тыдняў пасля вяселля выяўлялася сапраўдная карціна вялікага ўбоства сям'і, у якую трапіла маладзіца. Драма, звязаная з такім „адкрыццём", выяўлена вельмі добра ў вялікіх цыклах сямейных песень, у якіх глыбока і пераканаўча паказаны цяжкі лёс маладой жанчыны. Аднак гэта ўжо тая сфера фальклорнай праблематыкі, якая не змяшчаецца ў рамках нашай публікацыі.

Вяртаючыся да абурэння маладой, яе бацькоў і іх найбліжэйшай дружыны, варта прывесці выказванне Кацярыны Буйко з вёскі Семяноўка:

„Ат, што там гаварыці аб тым, што ўжэ прашло і вадою сплыло. Ну, але ўжэ калі так вэльмі хочэш, то табе скажу, а сіхібо ты ўсяго гэтаго ні чуў? Напэўна маці табе расказвала. Але калі не, то і я магу сказаці. То гэто, значыт, было так, што маршалок вэльмі часто лгаў і моцно падманваў. Вано відомо, што вон мог лгаці тады, калі маладцы быў з далёкай вёскі і бацькі маладое нічого ні ведалі ні пра яго гаспадарку, ні пра яго сям'ю. То вано відно, што і ў часі розглідоў бацькі маладого трымаліся ўжэ таго, што набаламуціў маршалок. Калі вон сказаў, што ў іх штэры каровы, то ваны ўжэ на розглядах да свае адное каровы дапазычалі ў суседзяў тры. І так было з усім іншым. То ж бывало і такое, што нават васеле адбывалі ў чужой добрый хаці, а не ў той сваёй, што разваліваласа.

Але ўсё ж такі, калі ўжэ васеле пераезджало ў хату маладого, то бацькі маладое і яе васельнікі патрапілі, калі не ўсё, то тое-сёе дазнацца аб гаспадарцы і сям'і маладого. То, відомо, што кожны ў вёсцы мае ворагоў і гэты ворагі ўсю праўду скажут. То вано бывало так, што хтось з васельнікоў маладое пойдзе па вёсцы, дазнаецца праўды, вернецца і шапне на вухо бацькам маладое або і маладой. Ой, што тады рабілась! Адразу спахмурнее маці або бацько маладое, а маладая то адразу ў слёзы ўдэрыт. Але вано ўжэ позно. Бо відомо, што ўжэ і пэрад Богом і пэрад людзьмі вана, гэто значыт маладая, да новае сям'і належыт. То што маглі зрабіці тады? Толькі што ў песнях папалаяць маршалка за тое, што вон жулік і ілгун. А яму хоць бы што, сідзіц і адбрэхуецца толькі. То ж такому можэш напляваці ў очы, а вон скажэ, што дождж ідзе. Ой, васеле, васеле! Больш было ў ім слёз, чым смеху, от што!"

Вяртаючыся да вясельнай бяседы ў доме маладога, варта сказаць, што заканчвалася яна, як правіла, у аўторак або ў сераду вечарам. Госці з боку маладой, ад'язджаючы дамоў, спявалі папулярную ў многіх раёнах Беласточчыны песню:

Ой, зашумела зелёна дуброва,
Ой, бывай, бывай (імя маладой)
здарова.
Ой, зашумела зелёна лешчына,
Роз'езджаецца ўся (імя маладой)
радзіна.
Ой, зашумелі зелёны лісточкі,
Роз'езджаюцца ўсе (імя маладой)
дружочкі.

Зразумела, што рэакцыяй маладзіцы на ад'езд бацькоў, найбліжэйшай радні, сяброваk маглі быць толькі шчырыя слёзы.

А. Баршчэўскі

ПРЫКАЗКІ

Ажэніцца — пераменіцца.

* ✲ *

Асталася адна ў хаце — не дасць рады кацяняці.

* ✲ *

Вяселле і сарочку знойдзе.

* ✲ *

Дачку аддаваць — ночкі не спаць.

* ✲ *

Дзеўкай была — плакала, замуж выйшла — завыла.

САРДЭЧНЫЯ ТАЙНЫ

Дарагое Сэрцайка! Пішу табе і плачу. Два месяцы таму назад я даведаўся, што мая каханая дзяўчына зацяжарыла. І ў канцы лютага мы выраішылі ўзяць шлюб. Я сёлета заканчваю вышэйшую школу, а яна пачала таксама вучыцца ў ВУЗе, але пасля кінула школу і ўжо працуе. Усё рыхтавалася як след і нічога не прадвяшчала бяды. Мой бацька (маці мая ўжо не жыве) купіў мне для дзяўчыны ўжо і пярсцёнак, які я паспеў ёй аддаць, і шлюбныя пярсцёнкі. Калі я на свята паехаў наведаць яго, то ён перадаў сваёй будучай нявестцы ў падарунку яшчэ 20 тысяч злотых, прыгожую замежную блузку, апельсіны, лімоны. Дзяўчына была вельмі задаволеная, хаця, праўда, не падумала пра тое, каб і мне што-небудзь даць пад Новы год. У яе ўсё-такі ёсць і бацька і маці. Але ўсё гэта было няважна. Найважнейшае было тое, што я зноў сустрэўся з маёй каханай (я вучуся ў іншым горадзе). Я стаў прымервацца да вяселля і сказаў, што апрача майго бацькі, брата і сястры прыедзе на вяселле яшчэ пяць асоб з найбліжэйшай нашай сям'і. І тут неспадзяваная разыгралася трагедыя. Мая дзяўчына катэгарычна сказала, што „дзесятай вады па кісялі" яна прымаць не будзе і каб я сабе гэта выбіў з галавы. Што гэта абазначала? Абазначала б тое, што фактычна з майго боку не мае права ніхто быць. А бацька ж і на гарэлку ўжо грошы даў! Але дзяўчына мая разбушавалася да такой ступені, нагаварыла мне столькі імпертыненцый, што ў мяне закруцілася ў галаве. Не хачу цябе знаць наогул не хачу дзіцяці, ведаю, што пазбыцца яго ўжо няма як, але як толькі нараджу, аддам у прытулак, бо ў двух пакоях бацькоў, дзе жыве яшчэ сястра, дзіця не змесціцца, і т.д. І навошта яна гэтак, падумаў тады я. Бацька ж мне купіў трохпакаёвую кватэру на ўласнасць, я заканчваю вышэйшую школу і буду мець добра платную прафесію, а тое дзіцятка, якое яшчэ не нарадзілася, я ўжо кахаю ў думках, як не кахаў нікога на свеце.

І вось таму пішу я табе, Сэрцайка, і плачу. Вяселля, ведаю, ужо напэўна не будзе. Але я пачаў думаць, ці наогул варта жаніцца з ёю, калі яна такая самаўпэўненая і бяздушная. Але што рабіць, я ж яе кахаю без памяці. Проста не разумею, што здарылася, бо ўсе мяне заўсёды лічылі за вельмі прыстойнага хлопца, ды і дзяўчаты не мелі падстаў, каб наракаць.

Міця

Міця! Твая дзяўчына — пустышка. Відаць, не ацаніла тваіх валёраў, і маю тут на думцы перш за ўсё не тое, што ты прыстойны і не тое, што, як ты намякаеш, добры ў пасцелі. Яе бяда ў тым, што яна не ацаніла твайго добрага характару. Твайго шчырага пачуцця да яе і будучага вашага дзіцяці. Грош цана такой дзяўчыне! Замест таго, каб быць шчаслівай, што мае такога хлопца і будзе мець з ім дзіця, то яна ў сваёй самаўпэўненасці і дурноце пазбаўляе сабе на такое. Напэўна адно магу сказаць — не будзе яна табе добрай жонкай, калі нават дзяўчынай не ўмела быць. Цікава, што яна б заспявала, калі б ты зусім адмовіўся ад шлюбу? Зрапапануй ёй, што возьмеш дзіця да сябе. Ёсць жа ў цябе сям'я, ёсць сястра, напэўна яны табе дапамогуць. Можа, тады якраз усё павернецца ў добры, пажаданы табе бок.

А наогул навошта табе такая нікчэмная дзяўчына?

Сэрцайка

СОННІК

59

Кусаць або быць пакусаным — перашкоды, цяжкасці.

Куст — шчасце ў каханні; густыя кусты, карчы — абарона ад небяспекі; цвітучыя — тваё пачуццё мае ўзаемнасць; карчаваць — дабешся свайго.

Кут — прыемнае хатняе жыццё.

Куфаль — вясёлыя госці, пабіць: п'янства — гэта згуба.

Куфэрак — далёкае падарожжа; пакаваць — благія звесткі.

Кухарка — добрая апякунка або верны прыяцель; рыхтуе ежу — уладкаванае жыццё.

Кухня — смутак для гаспадыні; палявая (вайсковая) — змена месца жыцця.

Кушнер — выгада.

Л

Лабараторыя — хвароба.

Лабірынт — фальшывыя, памылковыя ўяўленні; знойдзеш выхад з яго — пераможаш перашкоды.

Лаванда — маральныя пакуты.

Лавіна — няшчасце; быць засыпаным ёю — няўдачы.

Лагер для мужчын — добры знак; для жанчын — здрада і нявернасць.

Лазарэт — кароткая хвароба.

Лазня — добры стан здароўя; крамяное здароўе.

Лак — не вер падлізнікам.

Лакей — гарачае каханне; быць ім — патаемная радасць.

Лакіраваныя туфлі — траўр, жалоба.

Ламбард (крама, дзе застаўляюць рэчы за грошы) — непрыемнае здарэнне; быць у ім — трапіш у залежнасць.

Ланцуг залаты — вяселле ў сям'і; жалезны — самотная старасць; цягнуць, несці — клопаты, цяжкасці; разрываць яго — энергіяй заваюеш удачу.

ЗОРКА
СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

КРОШКІ ХЛЕБА

У мінулую зіму кармушка ў мяне была на яблыні каля хаты. А восенню я каля дзвярэй укапаў слупок, да яго прыбіў моцную галіну і на ёй умацаваў кармушку, якую ў школе на ўроках зрабіў мой малады сусед, вучань Іванка Южвінскі. Калі ўжо у снежні белым пухам пасыпала зямлю, пачаў я сыпаць крупы і зярняткі, якія летам сабраў з траў і кустоў і высушыў. У першыя некалькі дзён птушкі не прылятал, баяліся. Ды і мароз яшчэ не лютаваў. Калі ж мароз пачаў пячы да 30 градусаў, то і птушкі адважыліся прыляцець да маёй кармушкі ля дзвярэй.

Сяджу неяк у хаце і слухаю радыё. І раптам чую: тук-тук-тук — у раму акна. Глянуў я ў акно і убачыў цудоўную каляровую птушку. Аж рот разявіў і вочы працёр — з'ява гэта ці жывая птушка? Памалу адчыніў дзверы і бачу — яна ўжо ўчапілася кармушкі і дзяўбе скурку ад сала. Пёрышкі ў яе рыжаватыя, хвост і канцы крылаў чорныя, надхвосце белае, на крыле невялікая яскрава-блакітная пляма. Шыя каляровая, блакітна-чырвоная. Цуд, а не птушка, як з казкі! Росту яна вялікага, як варона, каля 40 см у даўжыню. Хто ведае, якая гэта птушка? Назавіце яе.

І вароны ды сарокі прылятаюць да мяне і падкрадваюцца да ежы. Аднойчы бачу, дзесяць варон зляцелі з дымніка і... да кармушкі. Хацеў зрабіць здымак, ды адляцелі, спалохаўшыся скрыпу дзвярэй.

(Працяг на стар. 10)

А гэта здымак з Грабаўца, Дубіцкай гміны, дзе некалькі кармушак вучні зрабілі і павесілі на школьным панадворку. Ля адной з іх мы сфатаграфавалі вучня восьмага класа Уладзіка Тарасюка, які дбайна ачышчае кармушку са снегу.

Фота Я. Чэрнякевіч

Аднойчы я нешта майстраваў у двары і раптам чую: мая Алёнка крычыць:

— Дзед, дзядуля! Паглядзі, каго мы злавілі!

У руках унучка трымала зайчыка. Ён прытуліўся да грудзей дзяўчынкі і спалохана зіркаў па баках. Вушкі ляжалі на галаве, кончыкі іх дакраналіся да спіны.

— Паглядзі, дзед, у яго адно вушка кароткае, — сказала Алёнка і кранула зайчыка. Ён заварушыўся, узняў вушы. І сапраўды, адно з іх было карацейшае.

Зайчыка пасадзілі ў клетку. Алёнка з сяброўкамі нарвалі лістоў лопуху, палажылі зайчыку. Але ён нават не дакрануўся да ежы.

— Еш, дурненькі, еш, — угаворвалі яго дзяўчаткі, і адна з іх падсунула ліст бліжэй да зайчыка, але той і не крануўся з месца, толькі прыжмурыў вочы.

— Неслух які, — паскардзілася Алёнка. — Сам папрасіўся да нас, а есці не хоча.

— Як гэта папрасіўся? — спытаў я.

— Мы па ўзлеску ідзем, прыглядаемся, кветак шукаем. А над намі каршун кружыць: то ўзляціць, то ўніз кінецца, пакружыць і зноў угору. Глядзім, аж раптам з травы на сцяжынку выскачыў ён, гэты зайчык, — і да нас. Падбег, прытуліўся да зямлі, дрыжыць, а не ўцякае. Я пачала яго гладзіць. Не бойся, кажу, дурненькі, мы табе крыўды не зробім. А ён туліцца

Яўген Крамко

КАРОТКАЕ ВУХА

да зямлі і дрыжыць яшчэ больш. А каршун кружыць ды кружыць. Што рабіць? Пакінуць зайчыка? Каршун яго схопіць. Тады Ала кажа: „Давай забярэм, а потым прынясем сюды ды выпусцім". Вось мы яго і прынеслі.

— І што ж вы будзеце з ім рабіць? — спытаў я. — Можа, трэба занесці ў лес ды пусціць?

— Не, — запярэчыла Алёнка. — Ён жа зусім маленькі, згубіўся ад мамы, загіне адзін. — Яна пастаяла, падумала. — Давай падгадуем, — сказала яна, — а ўжо тады занясем у лес.

Так мы і вырашылі. А празвалі зайчыка Кароткае Вуха.

Больш месяца жыў ён пад наглядам дзяцей. Яны некалькі разоў на дзень прыносілі яму то лісце лопуху, то бацвінне, то моркву, то хлеб. Кароткае Вуха вельмі прывыкла да дзяўчынак — толькі ўгледзіць іх ці пачуе голас каторай, так і бяжыць насустрач. Сядзе на заднія лапкі, пярэднія падыме і чысціць адна аб адну, быццам рыхтуецца ўзяць пачастунак.

Як толькі Кароткае Вуха падрос, дзяўчаткі надумаліся выпусціць яго на волю. Сонечным ліпеньскім ранкам пасадзілі зайчыка ў кошык, накрылі старым фартушком і пайшлі на той самы ўзлесак, дзе знайшлі яго. Вуха ўзняў галаву, выглянуў і зноў прысеў у кошыку.

— Вылазь, дурненькі, у лес бяжы, — сказала адна дзяўчынка.

(Працяг на стар. 10)

ДЛЯ САМЫХ МАЛЕНЬКІХ

Станіслаў Шушкевіч

СНЕЖНЫ ДЗЕНЬ

Скачуць дзеці. Шум і смех.
У камы качаюць снег.
І з вясёлаю ўсмешкай
Б'юць адзін другога снежкай.
Толькі снегу быў камяк,
А ўжо вырас дзед-дзівак:
Галава, нібы падушка,
Шапка з'ехала на вушка,
Губы — порхаўка,
Нос, як моркаўка.
Пояс — рэмень наўскасяк,
З боку венічак-галяк.
Крочаць дзеці на абед,
І адзін застаўся дзед.
Верабейчык на плячы
Чыркнуў дзеду:
чык-чык-чык!
Пасля пырхнуў — і няма.
Сыпле белы пух зіма.
Паглядзеў яму ўслед,
Зажурыўся снежны дзед.

НА КАТКУ

Воз застукаў, як па бруку,
Нарабілі колы гуку.
Закаваў зямлю мароз —
Ён зіму для ўсіх прынёс.
Дзеці выбеглі са школы,
Голас чуецца вясёлы.
Гайда мігам цераз поле,
Хоць мароз у пальцы коле,
Паляцелі нацянькі
Спрабаваць свае канькі.
На адной імчацца ножцы
Па заснежанай дарожцы.
Тут „снягуркі", там „нажы" —
Нібы вецер закружыў.
І пусціліся у круг,
Сыпле снег, як белы пух.
Пабяліліся кусты,
Пабяліліся масты,
Пабяліліся пянькі,
Прытупіліся канькі.
І вярнуліся дамоў
Дзеці весела ізноў —
З вопраткай аснежанай,
З тварыкамі свежымі.

ДОБРЫ ЗАЙКА

Па нізінах, па расе
Зайка ледзьве кош нясе.
Забаўкі малышыку,
А для большых цацкі,
Мёд у гладышыку,
І стаўбунчык кашкі.
Ды яшчэ заечы хлеб.
Зайка лапкай
шкрэб ды шкрэб.
Зайку цяжка. Повен кош.
Зайка босы, без галёш.
Шчэрыць зубы, нема вые.
Шлёпае па лужынах
Зайка перапуджаны.
Спіце, дзеткі. З'явіцца
Добры зайка раніцай.
Усяго ён пакрысе
Вам, маленькім, прынясе.
Будзе вас ён частаваць,
А цяпер, малыя, спаць.

У НАШАЙ ГРАМАДЦЫ

Падручнік беларускай мовы для пятага класа
Аўтары: Лідзія Гайдук — Мікалай Гайдук

ЦВЁРДЫЯ, МЯККІЯ І ЗАЦВЯРДЗЕЛЫЯ ЗЫЧНЫЯ

(Пачатак у папярэднім нумары)

Мяккі знак для абазначэння мяккасці папярэдняга зычнага пішам:

1) на канцы слова: соль, конь, рысь, хадзіць;

2) у сярэдзіне слова пасля мяккага л перад зычнымі: польскі, вельмі, пальцы;

3) у сярэдзіне слова пасля мяккай зычнай перад цвёрдай: рэдзька, вазьму, касьба. **Мяккі знак у такіх словах пішам і тады, калі пры змене слова гэты цвёрды становіцца мяккім:** рэдзькі, возьмеш, на касьбе.

Мяккага знака не пішам:

1) пасля зацвярдзелых зычных дж, ж, р, ч, ш і ц (калі яно не паходзіць са змякчэння т): нож, віхор ноч;

2) пасля зычных б, в, м, п, ф: голуб, сем, стэп;

3) пасля н перад ш: меншы, іншы;

4) у падвоеных зычных: восенню, заданне, жыццё.

1. Прачытайце словы парамі. Скажыце, чаму ў адным з іх пішам ъ, а ў другім не пішам.

Пісьмо — песня, рэдзька — дзверы, вазьму — змена, маленькі — меншы, голька — голле, рэзь — раз.

2. Прачытайце сказы. Падумайце, дзе замест кропак трэба напісаць мяккі знак. Чаму? Спішыце, словы з мяккім знакам падкрэсліце.

1. Калі Міхас...ка пачаў бегац... у школу ды чытац... бук...вар..., бац...ка павесялеў бол...ш. 2. Мален...кае, круглен...кае да неба дастае. (Вока). 3. Вецер... гнаў з сасон...нiку гарачы пах смалы і змешваў яго з хмел...ным пахам спелай збажыны. 4. На траве, як аган...кі, ружавеюц... вугал...кі, дзень... і ноч... гарац..., палаюц..., смак яны мядовы маюц... (Суніцы). 5. А квяцістыя зоры ўсыпаюц... усё неба, клічуц... шырэй раз...няц... крыл...ле, ляцец... у гэты сус...вет і пазнац... яшчэ няз...веданую радасц...

СЫН КАЗАЧНАЙ ЗЯМЛІ

Я — беларус, я нарадзіўся
На гэтай казачнай зямлі,
Дзе між лясоў і пушчаў дзікіх
Адвеку продкі мае жылі.

Я — беларус, я ганаруся,
Што маю гэтае імя:
Аб добрай славе Беларусі
У свеце знаюць нездарма!

Я — беларус, і я шчаслівы,
Што маці мову мне дала,
Што родных песень пераліўы
І зблізку чую, і здаля.

Я — беларус, і хоць сягоння
Яшчэ малы, але скажу:
Я родам з племя непакорных
І прад бядой не задрыжу!

Я — беларус, і я клянуся,
Што пад сцягамі кумача
Я ні на крок не адступлюся
Ад запаветаў Ільіча!

Ніл Гіневіч

1. Чым павінен ганарыцца кожны беларус?
2. Растлумачце, як вы разумееце радкі верша:
Я — беларус, і я клянуся,
Што пад сцягамі кумача
Я ні на крок не адступлюся
Ад запаветаў Ільіча!
3. Вызначце ідэю верша.
4. Навучыцеся прыгожа чытаць верш і вывучыце яго на памяць.

(Працяг са стар. 9)

КРОШКІ ХЛЕБА

А яшчэ і зайчыка бачу, як штораз бяжыць вуліцай з лесу і проста прэ на мой панадворак. Удзень, і не баіцца, бачыце, шэранькі дружок. Мы з Іванкам Южвінскім і зайчыку кладзем вязачкі сена. А ён паесць-паесць і падскаквае — гуляе. Нейкі сабака бег па загарадзі, то зайчык не ўцякаў, толькі сядзеў і грыз галлё, на якім была яшчэ кара.

Дзеці, птушкі чакаюць вашай дапамогі. Некалькі крошак хлеба паратуе птушку ад галоднай смерці. Калі жывеце ў блёку, пасыпце за акно, што можаце, — птушачкі будуць дзяўбсці і радаваць вашы вочы. На вёсцы павесце кармушкі, памажыце ў цяжкую зіму — летам яны вам адспяваюць за гэта.

Андрэй Гаўрылюк
стражнік прыроды

Вясёлы куточак

Выпаў першы снег. Мірка прапануе Захарку:
— Давай збяжым з урокаў!
— Не трэба рызыкаваць! Сляды выдадуць! — адказвае той.

* ✲ *

Сярод школьнага двара дзеці лепяць снегавіка. У дву-трох метрах убаку стаіць Змітрок.
— Змітрок, ты чаму не дапамагаеш ім? — пытаецца настаўніца.
— Я ў іх за мадэль, — важна адказвае той.

* ✲ *

— Дачушка, ты за канікулы так пахудзела, адзін нос астаўся.
— А што? Раней у мяне было два носы?

* ✲ *

Настаўнік:
— Што летам расшыраецца, а зімой сціскаецца?
Вучань:
— Канікулы.

Пішуць школьнікі

ДАРАГАЯ „ЗОРКА“!

Пасылаю Табе мае ўспаміны з зімовых канікул. Канікулы я правяла на вёсцы ў бабулі Фросі і ў цёці Дашы. Буду вельмі рада, калі Ты іх надрукуеш.

З прывітаннем твая пастаянная чытачка
Дзіна Трус

НА КАНІКУЛАХ

Зімой я была ў бабулі Фросі ў вёсцы Спігальшчына. Вёска вельмі прыгожая. Вакол вёскі стаіць лес. Было вельмі весела. Потым я паехала ў другую вёску, Холстава. Там жыве мая цётя Даша. Гэта вёска стаіць таксама каля лесу. Вёска вельмі вялікая. У ёй больш ста двароў. Тут я і сустракала Новы год. Было вельмі весела. Ноччу я з сяброўкамі пайшла на вуліцу. Мы гулялі ў снежкі і проста валяліся ў снезе. У вёсцы ёсць клуб. На Новы год там быў канцэрт з песнямі і танцамі. Канцэрт мне вельмі спадабаўся. Я вельмі добра і весела адпачыла.

Дзіна Трус,
вучаніца 6 класа з Мінска

ДАРАГАЯ „ЗОРКА“!

„Зорка“, мне вельмі падабаюцца твае апавяданні, вясёлы куточак і адгаданкі. Я вельмі цешуся, калі ты да нас прыходзіш. Мы цябе атрымліваем штопятніцу. У нас беларуская мова бывае ў панядзелак, сераду і пятніцу. У нашым класе 20 чалавек і ўсе вучацца беларускай мовы: „Зорка“, я хачу, каб ты запісала два адрасы маіх сябровак у куточак „Пазнаёмімся“.

Мажэна Зенюк, вуч. 5 класа,
школа ў Вульцы Нурэцкай

ПАЗНАЁМІМСЯ

* ✲ *

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Купрыянава, 9, кв. 19. Лена Жур, 4 клас.

* ✲ *

БССР, 220036, г. Мінск-36, 2 пер. Р. Люксембург, 8, кв. 40. Оля Шынкевіч, 5 клас.

* ✲ *

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Волаха, 12, кв. 8. Таня Мамеева, 5 клас.

* ✲ *

БССР, 220051, г. Мінск-51, вул. Грушэўская, 77-А, кв. 2. Яна Ігнатовіч, 4 клас.

* ✲ *

БССР, 220051, г. Мінск-51, пр. Дзяржынскага, 5-А, кв. 7. Ала Сцепуцько, 5 клас.

* ✲ *

БССР, 220051, г. Мінск-51, вул. Прамая, 6, кв. 2. Таня Алімава, 7 клас.

* ✲ *

БССР, 220051, г. Мінск-51, вул. Смірнова, 21, кв. 7. Оля Раманко, 7 клас.

* ✲ *

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. К. Лібкнехта, 79, кв. 40. Света Чайкоўская, 3 клас.

* ✲ *

БССР, 220060, г. Мінск-60, вул. Лермантава, 22, кв. 19. Оля Гардзіяс, 4 клас.

* ✲ *

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Каржа, 4, кв. 18. Юля Дамброўская, 4 клас.

* ✲ *

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Р. Люксембург, 108, кв. 13. Наташа Скакоўская, 4 клас.

(Працяг са стар. 9)

КАРОТКАЕ ВУХА

— Тут табе лепш будзе, вылазь, — сказала другая.

Але Кароткае Вуха і не кранулася з месца, яшчэ ніжэй прыгнулася ў кошыку.

— Давай яго выкулім, — прапанавала Алёнка.

— Давай, давай, — загаманілі дзяўчаткі.

Апынуўшыся на зямлі, упарты зайчык агледзеўся навокал і нетаропка пабег у бок лесу, схаваўся за першымі кустамі ядлоўцу.

— Бывай, Кароткае Вуха! Асцерагайся каршуна! Бегай хутчэй! — крычалі дзяўчаткі.

Неяк у канцы жніўня Алёнка з сяброўкамі выбраліся ў грыбы.

Выйшлі на ўзлесак. Раптам Алёнка насцярожылася:

— Ціха! Чуеце? Здаецца, сабака гоніць зайца.

Усе сціхлі.

І сапраўды — у лесе чулася: „Ях! Ях! Ях!...“

А далей было, як у казцы.

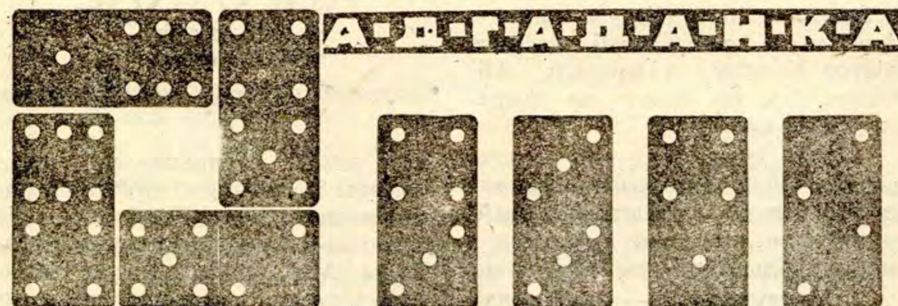
Па сцежцы да дзяўчатак імчаў заяц. Не дабег крокаў тры, прысеў, стуліў вушы і прыпаў да зямлі.

Тут з лесу, прынюхваючыся да зямлі, выскачыў сабака.

Дзяўчаткі кінуліся да зайца і акружылі яго. Ён не ўцякаў, яшчэ шчыльней туліўся да зямлі. Бакі яго то ўзнімаліся, то ападалі — так ён спалохана дыхаў. Калі Алёнка ўзяла зайца на рукі, шэры дрыжэў. З рук не вырываўся, а прытуліўся да грудзей дзяўчынкі.

— Дзяўчаты, глядзіце, гэта ж Кароткае Вуха! — сказала Алёнка, падняўшы зайцавы вушы.

І сапраўды — адно вуха было карацейшае.

Косткі даміно пакладзены так, што ў кожным напрамку ёсць па 11 вочак. Такі самы квадрат складзі з костак, якія ты бачыш побач, але так, каб у кожным напрамку было па восем вочак.

Адрас рэдакцыі: „Зорка“ 15-950 Białystok, ul. Wesołowskiego 1

Piątek 13 II — 9.00 Domator. 9.05 Domowe przedszkole. 9.30 Teleferie TDC — Nauka i technika. 10.00 Kino Teleferii: „3 + jedna" (8) „Bongo". 10.30 DT. 10.40 Film dla II zmiany: „Kierowca na jeden kurs" (2) — radz. film fab. 11.50 Magazyn Domatora. 13.30 TTR — s. II Mech. rol. 14.00 TTR — s. II Prod. rośl. 14.30 Tel. kurs rolniczy. 15.30 W szkole i w domu. 15.50 Nurt. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Scena Młodych: „Jej i sobie". 17.15 Teleexpress. 17.30 Bez próby. 18.35 Mieszkać. 19.00 Dobranoc. 19.10 Dom rodzinny. 19.30 Dziennik. 20.00 Monitor Rządowy. 20.30 „Kierowca na jeden kurs" (2) — radz. film fab. 21.40 DT. 22.05 Lex — mag. społ.-prawny. 22.35 Studio Sport — M.Ś. w narciarstwie klasycznym. 22.50 Na krawędzi słowa. 23.10 DT. 23.15 Kokainowy szlak (3) — ang. film dok.

Sobota 14 II — 7.25 TTR — s. IV Mechanizacja oczyszczania i sortowania nasion. 7.55 TTR — s. IV Hod. zwierz. 8.25 Pr. dnia. 8.30 Tydzień na działce. 9.00 Kino Teleferii: „Olśniewający świat" — radz. film fab. 10.30 DT. 10.40 Stare, nowe, najnowsze. 12.15 Wędrówki dalekie i bliskie — „Poławiacze gąbek". 13.00 W świecie ciszy. 13.30 Tel. Koncert Życzeń dla honor. krwiodawców. 14.00 Ambasadorzy nowoczesnego rolnictwa. 14.30 Militaria, obronność, nowoczesność. 15.00 Antologia dramatu powszechnego: Mikołaj Niekrasow — „Jesienna nuda". 15.55 Portret aktora — Józef Pieracki. 16.35 Skarbiec. 17.15 Teleexpress. 17.30 Los. Dużego Lotka. 17.40 Z bliska. 18.00 Od Opola do Opola — Koncert drugi. 19.00 Dobranoc. 19.10 Z kamerą wśród zwierząt. 19.30 Dziennik. 20.00 „Gang Olsena" — komedia krym. prod. duńskiej. 21.15 Od Opola do Opola — rozwiązanie plebiscytu. 21.25 Czas — mag. publ. 21.55 Siedem dni na świecie. 22.05 DT. 22.15 Sportowe rytmy tygodnia. 22.45 Kino nocne: „Śmiercionośny ładunek" — amer. film.

Niedziela 15 II — 7.15 Pr. dnia. 7.20 Blok programów rolnych. 9.00 Kino Teleferii: „Taniec na linie" — ang. film fab. 9.50 „Cebulek" — radz. film anim. 10.30 DT. 10.35 „Biologia morza" — serial przyrodn. 11.05 „Bez rodziny" — serial franc. 12.30 Siedem anten. 13.15 Tel. koncert życzeń. 14.00 Scena Młodych: A. Lenartowski — „Bidul". 15.00 Studio Sport. 15.55 Klub sześciu kontynentów. 16.40 Prezydenci — Kariera Ronalda Reagana. 17.15 Teleexpress. 17.30 Kabaret Olgi Lipińskiej. 18.25 Antena. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.00 „Dziedzictwo miłości" — serial franc. 20.55 Pegaz. 21.45 Klub Międzynarodowy. 22.15 Sportowa Niedziela. 22.50 Peter's pop show — Przeboje 86. 23.45 DT.

Poniedziałek 16 II — 13.30 TTR — s. II Mat. 14.00 TTR — s. II J. pol. 15.50 Nurt. 16.25 Zwierzyniec. 16.40 Kino Zwierzyńca: „Przyjaciele Zielonej Doliny" 17.15 Teleexpress. 17.30 Echa stadionów. 18.00 „Kobieta za ladą". 19.00 Dobranoc. 19.10 Laboratorium. 19.30 Dziennik. 20.00 Rozmowa na telefon (1). 20.15 Teatr TV: W. Rozow — „Gniazdo głuszca". 21.40 DT. 22.00 Rozmowa na telefon (2). 22.15 „Wracam do domu" — tel. film dok. 22.55 DT. 23.00 J. niem. (18).

Wtorek 17 II — 8.10 Geogr. kl. VII. 9.00 Hist. kl. IV. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany: „Ptaki ciernistych krzewów" (5). 10.55 Poradnik Domatora. 11.20 „Sawa — życiodajna rzeka" (3) — film dok. prod. jug. 11.50 Prawo na co dzień. 12.00 Przygotowanie do życia w rodzinie. 12.50 Chem. kl. VIII. 13.30 TTR — s. IV Fiz. 14.00 TTR — s. IV Upr. rośl. 14.30 Tel. kurs rolniczy. 14.45 Studio Sport. 16.45 Pr. dnia i DT. 16.50 Cojak — teleturniej. 17.15 Teleexpress. 17.30 Z bliska. 18.00 Tel. Informator Wydawniczy. 18.20 Pr. publ. 19.00 Dobranoc. 19.10 Klinika zdrowego człowieka. 19.30 Dziennik. 20.00 Konferencja prasowa rzecznika rządu. 20.15 „Ptaki ciernistych krzewów" — serial ameryk. 21.00 DT. 21.20 Klub muzycznych wspomnień. 22.00 Pr. publ. 22.10 Wieczór z X Muzą. 23.10 DT. 23.15 J. ang.

Środa 18 II — 8.10 Geogr. kl. V. 9.00 Hist. kl. I lic. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany: „Kraina szczęścia" — jap. film fab. 12.00 Chem. kl. VII. 12.50 J. pol. kl. II lic. 13.30 TTR — s. II Chem. 14.00 TTR — s. II Prod. zwierz. 14.30 Tel. kurs rol. 14.50 Powtórka przed maturą — Hist. 15.50 Nurt. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Krąg. 16.50 Tik-Tak. 17.15 Teleexpress. 17.30 Los. Ex. i Super Lotka. 17.40 „Brzeg" — radz. film fab. (1). 19.00 Dobranoc. 19.10 Archiwum XX wieku. 19.30 Dziennik. 20.00 Publicystyka. 20.30 „Kraina szczęścia" — jap. film fab. 22.25 DT. 22.50 Kontakty. 23.20 DT. 23.25 J. ros.

Czwartek 19 II — 8.10 Hist. kl. VI. 9.00 Muz. kl. I. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany: „W pułapce". 11.10 Szkoła dla rodziców. 11.25 Apteczka domowa. 11.35 Hist. najbliższa. 12.00 J. pol. kl. VII. 12.50 J. pol. kl. I lic. 13.30 TTR — s. IV Mat. 14.00 TTR — s. IV J. pol. 14.30 Tel. kurs rol. 14.50 Powtórka przed matura — J. ang. 15.20 W szkole i w domu. 16.15 Pr. dnia i DT. 16.20 Reporter TDC. 16.45 „3 + jedna" (9) „Królewna śnieżka" — serial pol.-czech. 17.15 Teleexpress. 17.30 Prosty rachunek. 17.40 Nie tylko dla wędkarzy. 18.00 Mag. lotniczy. 18.25 Sonda. 19.00 Dobranoc. 19.10 Religie świata. 19.30 Dziennik. 20.00 Publ. 20.15 „W pułapce" — film krym. czech. 21.20 DT. 21.40 Interstudio. 22.20 Studio Sport. 22.40 Wódko pozwól żyć. 23.10 DT. 23.15 J. franc.

Bielsk Podl. Protector — USA 16. Cień paproci — czes. 17—19. Miasto kobiet — wł. 20—21.
Czeremcha Butoh Cassidy Sandance — USA 18. Honor Prizzich — USA 21—22.
Czyże Prom do Szwecji — pol. Gniazdo złoczyńców — rum. 18—22.
Hajnówka Błękitny grom — USA 16—19. Więzień Brubcker — USA 20—22.
Michałowo Piramida strachu — USA 17—20. Wakacje w Amsterdamie — pol. 21—22.
Mielnik Skorumpowani — fr. 16—19. Gliniarz z Beverly Hills — USA 21—22.
Milejczyce Wielki Szu — pol. To moja sprawa, szefie — czes. 18—22.
Nurzec Droga szkieletów — rum. 18. Oldnych i Bożena — czes. 19—20. Narzeczona — NRD 21—22.

ШТО? ДЗЕ? КАЛІ?

Дзень	Стыль: новы	Стыль: стары	Святы, імяніны		Сонца усх.-зах.	Месяц усх.-зах.
нядзеля	**15**	**2**	**Фаўстына, Іовіта**	**Грамніцы**	**6.52-16.49**	**9.03-0.00**
панядзелак	16	3	Дануты, Юльяны	Сымона, Анны	6.50-16.51	9.18-0.35
аўторак	17	4	Лукаша, Збігнева	Сідара, Міколы	6.48-16.53	9.38-1.48
серада	18	5	Канстанцыі, Сімеона	Агаты, Фядоса	6.46-16.55	10.05-3.00
чацвер	19	6	Конрада, Марцэля	Вуколы, Хрысціны	6.44-16.56	4.06-9.22
пятніца	20	7	Лявона, Людмілы	Парфена, Лукі	6.42-16.58	11.37-5.03
субота	21	8	Элеаноры, Фелікса	Захара, Фёдара	6.40-17.00	12.44-5.47

ГАДАВІНЫ

85 год таму назад

16.2.1902 г. нар. беларускі пісьменнік Рыгор Мурашка (пам. у 1944 г.), друкавацца пачаў у 1924 г., першы зборнік апавяданняў „Стрэл начны ў лесе“ (1926), аповесці „У іхным доме“ (1929), раманаў „Сын“ (1929), „Салаўі святога Палікарпа“ (выйшаў у 1967 г.).

65 год таму назад

18.2.1922 г. нар. выдатны беларускі жывапісец Міхась Савіцкі, воін апошняй вайны, вязень гітлераўскіх канцлагераў, першая карціна „Песня“ (1957), найбольш вядомыя: „Партызанская мадонна“ (1967), „Дзеці вайны“ (1972), цыкл 13 карцін „Лічбы на сэрцы“ (1979), цыкл пра Беларусь часоў Я. Купалы і Я. Коласа і інш.

БЕЛАРУСКАЯ ПЕСНЯ'87

У суботу 21 лютага г.г. у Доме культуры ў Сямяцічах адбудзецца раённы агляд „Беларуская песня'87“.

У нядзелю 22 лютага такія ж агляды адбудуцца ў Гайнаўскім доме культуры „Гурнік“, у Бельскім доме культуры і ў кінатэатры „Лотас“ у Дуброве-Беластоцкай.

Пачынаюцца агляды а 11-й гадзіне. **Запрашаем!**

ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ У „НІВЕ"

Памагае ці перашкаджае? (беларуская мова) ● Аб завочным навучанні на беларускай філалогіі ● Увага, студэнты-беларусы! ● З учора ў заўтра ● Варшаўская выстаўка М. Давідзюка ● Шчодры вечар у шчодрых людзей ● З паездкі ў БССР ● Панфілюк ацэньвае нашых царкоў ● На званіцы гультайка і яе бык ● Парнасік ● Кансультацыя юрыста ● З суда ● Беларускі фальклор ● Сардэчныя тайны ● Соннік ● „Зорка“ ● Гумар

З СУДА

Дзяржаўнае красці — гэта не грэх. Такі погляд, на жаль, нярэдкі сярод нашай грамадскасці. Яго прыхільнікам быў і Ежы Гелда. За пакражы яго ўжо каралі, але турма не ўтаймавала ў ім ахвоты на чужое, значыць, на дзяржаўную і спулдзельчую маёмасць. За кароткі час — ад 26 верасня да 18 лістапада 1984 года — накраў ён гэтай дзяржаўнай і спулдзельчай маёмасці на 1 мільён 200 тысяч злотых. Столькі яму было даказана.

За гэтае злачынства суд прыгаварыў яго да сямі гадоў турмы і на чатыры гады пазбавіў грамадзянскіх правоў ды яшчэ загадаў заплаціць аж 600 тысяч злотых кары. Беручы пад увагу той факт, што падсудны быў ужо раней пакараны, суд дадатково рашыў, што на працягу чатырох гадоў турэмнага зняволення будзе ён заставацца пад куратарскім наглядам.

Так і трэба. Хай ведаюць аб гэтым усялякія іншыя аматары лёгкай здабычы.

Судамір Параграфчык

ГАЙНАЎКА „ТЭЛЕФОНІЦЬ“!

У 1985 годзе ў Гайнаўцы пачала працаваць новая аўтаматычная тэлефонная цэнтраль на восемсот нумароў. Здавалася, надоўга стане... Ды дзе там: і года не прайшло, як не засталося аніводнага свабоднага нумара. Цяпер на гайнаўскай пошце зноў назбіралася горба прашэнняў. Дырэктар тэлекамунікацыйнай управы інжынер М. Богуш кажа, што пачнецца разбудова цэнтралі на новыя восемсот нумароў, але пры такіх тэмпах развіцця Гайнаўкі ўзнікае натуральнае пытанне: ці надоўга хопіць іх? „Тэлефоніць“ наша Гайнаўка!

Э. Вайсковіч

БУДЗЕ АЎТОБУС НА ГОРНАЙ

Вуліца Горная ў Гайнаўцы доўгая, больш кіламетра яна, а аўтобус гарадской камунікацыі даязджае толькі да пачатку яе, далей тэпай ты сабе сам як хочаш. Людзі хадзілі ў гэтай справе да магістрацкіх начальнікаў, ну, і выхадзілі: да вясны мае быць зроблена так, што гарадскі аўтобус пачне ездзіць не толькі да пачатку Горнай, але і да самюткага яе канца. Каб маўчалі, то нічога не было б.

Э. Вайсковіч

МУЗЕЙНЫ ФОНД

Грамадскі камітэт пабудовы Музея помнікаў беларускай культуры праводзіць збор грошай на пабудову музея. Ахвяраванні трэба дасылаць на адрас:

Bank Spółdzielczy w Hajnówce Nr Konta 905217 1922 132

У замежнай валюце: Narodowy Bank Polski I Oddział w Białymstoku nr rachunku walutowego 5018 24325 151 6787.

Паведамляем таксама, што цэнтры збірання экспанатаў для музея знаходзяцца ў наступных месцах:

- у Пачатковай школе ў Рыбаках гміна Міхалова.
- у будынку былога ПЗГС у Гайнаўцы.
- у клубе БГКТ у Бельску, вуліца Міцкевіча 50/54.
- у клубе БГКТ у Гайнаўцы, вуліца Вызвалення 6.
- у Гмінным камітэце ПАРП у Мілейчыцах.
- у Саколцы, вуліца Варынская 1.
- у ГП БГКТ у Беластоку, вуліца Варшаўская 11.

Чакаем экспанатаў або інфармацыі аб месцы іх знаходжання.

Наш адрас: Społeczny Komitet Budowy Muzeum Zabytków Kultury Białoruskiej, 17-200 Hajnówka, ul. Wyzwolenia 6.

Тэлефон 28-89.

Ніва

Орган Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства. Рэдагуе калектыў: Вера Валкавыцкая. Георгій Валкавыцкі (галоўны рэдактар). Мікалай Гайдук (намеснік галоўнага рэдактара). Валянціна Жэшка (карэктар). Мірaслава Лукша. Яўгенія Палоцкая (кіраўнік канцылярыі). Уладзіслаў Петрук (мастак). Віктар Рудчык. Марыя Федарук (машыністка). Міхал Хмялеўскі. Яніна Чэрнякевіч. Ада Чэчуга (сакратар рэдакцыі). Сакрат Яновіч (тэхнічны рэдактар)

АДРАС РЭДАКЦЫІ

„Niwa"
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok skr. poczt. 149
tel. 232-41

Wydawca: Białostockie Wydawnictwo Prasowe. 15-950 Białystok, ul. Wesołowskiego 1. Druk Białostockie Zakłady Graficzne w Białymstoku. Cena prenumeraty kwart. 156 zł, półr. 312 zł, rocznej 624 zł.

WARUNKI PRENUMERATY:

1. dla osób prawnych — instytucji i zakładów pracy
   - instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miastach wojewódzkich i pozostałych miastach, w których znajduje się siedziba Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" zamawiają prenumeratę w tych Oddziałach
   - instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" i na terenach wiejskich opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli;
2. dla osób fizycznych — indywidualnych prenumeratorów
   - osoby fizyczne zamieszkałe na wsi i w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli
   - osoby fizyczne zamieszkałe w miastach — siedzibach Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych nadawczo-oddawczych właściwych dla miejsc zamieszkania prenumeratora. Wpłaty dokonują używając „blankietu wpłaty" na rachunek miejscowego Oddziału RSW „Prasa-Książka-Ruch"
3. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch" Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw ul. Towarowa 23 00-958 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie Nr 1153-201045-139-11. Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę pocztą zwykłą jest droższa od prenumeraty krajowej o 50 proc. dla zleceniodawców indywidualnych i o 100 proc. dla zlecających instytucji i zakładów pracy.

Termin przyjmowania prenumeraty na kraj i za granicę
- do dnia 10 listopada na I kwartał, I półrocze roku następnego oraz cały rok następny,
- do dnia 1 każdego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty roku bieżącego

Zam. 171/87 r. Nakład 5.500. W-4.

З суседскага агародчыка

ЛЮДЗІ-СУСЕДЗІ

Што ні кажыце, а добрыя суседзі — вялікае шчасце. Мне ў гэтым сэнсе надта пашанцавала.

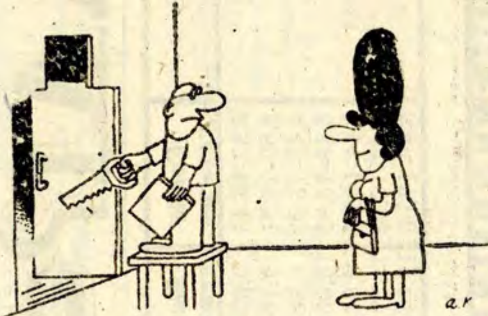
На адной пляцоўцы са мной жыве Антось Гаўрылавіч — добры, сціплы чалавек. Працуе недзе на заводзе. Сям'я вялікая, дружная. У іх кватэры ёсць тэлефон. Таму мы часта там бываем. Асабліва мая цешча. Яе старая сяброўка атрымала кватэру на другім канцы горада, і асноўныя сродкі зносін паміж імі — тэлефон. Па паўтары гадзіны праседжвае цешча з трубкай у руках. І нічога. Антось Гаўрылавіч і яго сям'я церпяць, нават і выгляду не падаюць, што мы іх турбуем.

Другі сусед — Сямён Данілавіч. Энергічны, дзелавы, любіць тэхніку, а дакладней — уласныя „Жыгулі". Ну і мы, зразумела, не абыходзім яго бокам. То на базар цешча з'ездзіць з суседам, то жонка мая на работу пад'едзе, то мне з ім па дарозе...

Трэці сусед наогул золата. Максім Іванавіч выдатны рыбак, грыбнік, ягаднік. Наловіць рыбы — я ўжо тут як тут. І юшкі адведаю. І да юшкі нешта перападзе. Ну, а калі грыбоў ці ягад набярэ, то разам са мною ў Максіма Іванавіча ўвесь вечар сядзяць і цешча, і жонка, і абедзве мае дачкі. Наядзімся і дадому яшчэ прынясём. Так што, можна сказаць, дарогу ў лес не ведаючы, мы дароў прыроды на зіму назапашваем нават больш, чым тыя, хто з лесу не вылазіць.

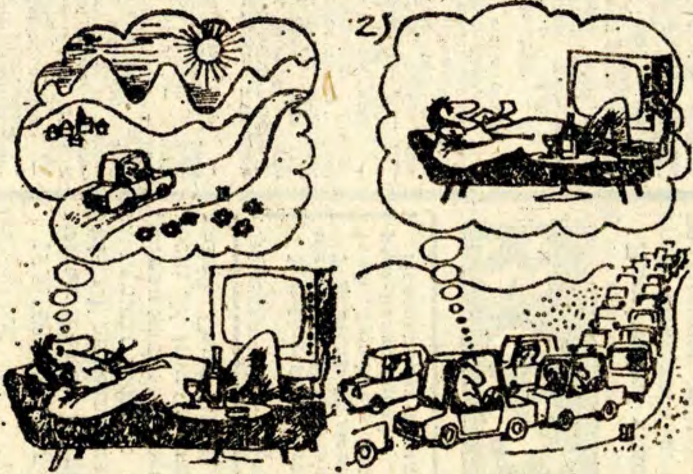
Вось толькі нядаўна пасяліўся ў нашым пад'ездзе Альберт Круцёлкін. Ну і тып, я вам скажу. Такі ўжо нахабны, што далей няма куды. То грошай прыйдзе пазычыць, то спытае, колькі часу, бо ў яго, бачыце, гадзіннік сапсаваўся. Відаць, давядзецца мне кватэру мяняць.

Міхась Кавалёў

Без слоў.

СПАЗНІЎСЯ

Да прадаўшчыка латарэйных білетаў падбягае задыханы.

— Які галоўны выйгрыш?

— Мільён.

— А калі тыраж?

— Праз тыдзень.

— Позна! Мне гэта сума патрэбна на суботу!

ЗАБЫВАЕ

Старая Задрыпкоўская ўваходзіць у аптэку і пытае:

— Скажыце, у вас ёсць ацыдзіум ацэціласаліцылум?

— Вы хочаце сказаць „аспірын"? — гаворыць аптэкар.

— Так, сапраўды, аспірын. Увесь час забываю гэту назву...

ЯШЧЭ ЛЕПШ

— Пазыч сотню.

— Мне ўжо надакучыла пазычаць табе сотні.

— Тады дай тысячу.

СПОСАБ

Пасля вячэры муж гаворыць жонцы:

— Табе трэба перафарбавацца на бландзінку.

— Навошта?

— Я чытаў, што жанчыны са светлымі валасамі даскана гатуюць.

З нататак доктара Знахарука

„Ціск у хворага павялічыўся ніжэй нормы."

Крык моды.

Да людаедаў рэдка прыходзілі госці, таму сустракалі іх нязвыкла радасна.

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

Суддзя пытае мацёрага злачынцу:

— Ці зрабілі вы хоць калінебудзь людзям нешта добрае?!

— О так, ваша чэсць! Дзякуючы мне дзесяць дэтэктываў увесь час мелі работу! — горда адказвае той.

✵

Амерыканскі турыст ходзіць з гідам па Парыжы.

— Усё тут у вас такое маленькае, сціснутае, — гаворыць ён. — Гэты будынак, напрыклад, быў бы ў Амерыцы разоў у дзесяць вышэйшым.

— О, канешне, сэр! Гэта псіхіятрычная клініка.

✵

Запіска на халадзільніку, адрасаваная мужу, які прыйшоў дадому позна:

„Твая катлета ў страўніку сабакі!"

МІНІВЕРШЫ

ЭКАНАМІЧНЫ „ЭФЕКТ"

Ў цяслярскай справе
быў мастак Пахом:
каб паправіць браму,
разламаў ён дом.

ПАСКОРАНЫ МЕТАД

Мала быў ляснічым Проў,
наламаў жа многа дроў.

МАДЭРНАВАЕ ДЗІЦЯ

Гэта — хлопчык.
А хто — тата?
Не знайсці без адваката.

Хведар Жычка

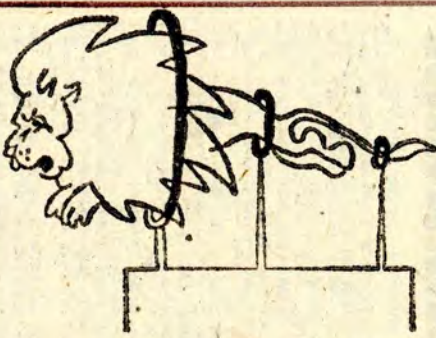
З „Весніка Задрыпоніі"

ВЫНАХОДСТВА СТАГОДДЗЯ

У Ачуцінаве прыдуманы бумажнік з зязюляй. Калі канчаюцца грошы, з бумажніка выскаквае зязюля і гаворыць: „Ку-ку".

АБ'ЯВА

Сёння ў філармоніі адбудзецца канцэрт сімфанічнай музыкі: Бах, Бетховен, Вівальдзі. Уваход са сваімі інструментамі.

Чаго толькі не ўбачыш у цырку...

ПРАВАДЫ

Сын гасцяваў у бацькоў. Збіраючыся ад'язджаць, ён спыніўся ў дзвярах і спытаў:

— Я нічога не забыў?

— Каб нешта забыць, трэба было „нешта" прывезці! — заўважыў бацька!

НАШЫ ДЗЕЦІ

— Выхавацельніца казала, што будзе салодкі стол. Я лізнула — ён зусім не салодкі.

ВАРУХНІ ГАЛАВОЮ

На кожным з 8 малюнкаў адсутнічае па адной дэталі, якая ёсць на астатніх малюнках. Знайдзіце іх.

Курёзы

У САЛАУХІНА

У пачатку пяцідзесятых гадоў Н. быў вельмі вядомым і актыўным журналістам. Ён асвятляў у рэпартажах і нарысах адну, як тады называлі, вялікую пабудову „камунізма". Урэшце па яго сцэнарыю быў зроблены вялікі дакументальны кінафільм аб гэтай пабудове.

Журналісцкая актыўнасць заўсёды звязана з незлічонымі званкамі з рэдакцый.

Аднойчы Н., засеўшы за работу, загадаў сваім хатнім:

— Адкуль бы ні званілі і хто б ні званіў — мяне няма дома. І наогул няма ў Маскве.

Вечарам жонка яму паведаміла:

— Некалькі разоў пытаў адзін і той жа голас. Ён пакінуў свой нумар і прасіў абавязкова пазваніць.

Н. пазваніў і спытаў, у чым справа.

— Вельмі шкада, — сказалі яму, — што вас не аказалася ў Маскве. У Іосіфа Вісарыёнавіча быў прагляд фільма, і мы думалі, што вам як аўтару сцэнарыя было б цікава прысутнічаць...

З тых пор Н. заўсёды падыходзіў да тэлефона, ды ёсць рэчы, якія не паўтараюцца.

Калі ў цябе грунт знікае з-пад ног, значыць, хтосьці пад цябе капае.